

študentski list

tribuna

Ljubljana, 26. aprila 1967
Letnik XVII Številka 21

Foto Joco Znidaršič

bralcem in vsem delovnim ljudem čestitamo ob prazniku dela

STAROSTNA STRUKTURA VODILNIH KADROV V SZ

Pri nas se čisto srečujemo z izredno visoko starostno strukturo vodilnih kadrov tako na področju politike kot v gospodarstvu in kulturi. Seveda bo družbena reforma prav tako neizprosno zahtevala spremembe v obstoječem klavnem razmerju, ki vsekakor ne odraža intelektualnega potenciala in znanja, ki se pri nas nahaja v ljudeh, ki niso prekoračili štirideset let. Le-tam pa so danes več ali manj zaprta števila vrata za uveljavljanje. Pri nas le redko slišimo o vodilnih kadrih, ki bi imeli manj kot štirideset let! Nezaupanje je tu še katastrofalno močno. Cesto se tudi slišijo teorije o tem, da pač formalna izobrazba ni vse, kot da smo prav zaradi politike odpiranja vrat diplomiranim že storili večje napake. Sam sem v praksi pogosteje doživljal primere napak vodilnih z neustrežno izobrazbo, kot pa tistih, ki jo imajo.

Toliko bolj me je presenetil podatek iz časopisa »Sputnik«, ki statistično dokazuje, da je več kot polovica ljudi na odgovornih mestih v Sovjetski zvezi stara manj kot štirideset let. Zanimivo, da tudi na področjih, ki so sicer rezervirana za starejše, prevladuje odstotek državljanov med dvajset do devetintridesetimi leti. Poglejmo podrobneje odstotek državljanov med dvajsetim in devetintridesetimi letom, ki imajo vodilne položaje v različnih kategorijah: sodniki in tožilci 65,5 %, voditelji KP, Komso-mola, sindikata, zadrug in drugih javnih teles 62,5 %, direktorji maloprodajnih trgovin in drugih trgovskih organizacij 60,6 %, direktorji medicinskih institucij 57,0 %, direktorji šol in rektorji univerz 55,1 %, visoki voditelji v državni administraciji 54,1 %, direktorji knjižnih založb 52,2 % in direktorji raziskovalnih centrov 57,5 %.

Komparacija med Sovjetsko zvezo in SFRJ bi bila verjetno presenetljiva!

J. Doličar

JEŽ IN JEŽI
(basen)

Jež in ježi so že dolgo kuhali jezo, ker so jim zvišeno in trmoglavno vsiljevali ideje, s katerimi si niso mogli pomagati in ki so jim celo škodile.

Jež in ježi pa so kljub svoji jezi še naprej opravljali svoje vzgojno delo, navkljub težavam, ki so jih imeli s pomanjkanjem krede v svojih z razdrapano streho pokritih šolah. Včasih se jim je revčkom sicer posrečilo, da so dobili denar, toliko, da bi lahko popravili stranišče ali vodnjak, a so, ker sami z njim razpolagajo, za denar sebi zgradili garaže v šoli; vendar se je kaj takega pripetilo le izjemoma, zakaj denar je komaj komaj bil za vsakdanji kruh.

Ker ježu in ježem ni kazalo ničesar na bolje, so se zbrali na shodu, ki je iz formalnega shoda narasel v revolto; res sicer ne v revolto s puškami, toda vseeno z revolto, ker včasih puške manj ubijajo kakor besede, posebno še v mirnem času.

Toda ko so zrevoltirani zahtevali enoten sistem financiranja, so jih prav tako zrevoltirano dobili po gobčkih: »Zakaj niste ubrali normalno pot, pot institucij, ki so na razpolago!«

A jež in ježi niso poslušali, bili so že tako daleč, da so se mogli pogovarjati samo še s pestmi.

»Drhal!« je zopet letel očitek, »saj niti ne veste kaj je organizirana družba!«

Bilo pa je to le olje na ogenj. Toda naj je še tako ostro letelo iz ust ježa in ježev, zopet si niso mogli pomagati. Obveljala je »modra« zvišenih: »Za puter se tolčejo, za puter; ne za suh kruh!« Pa čeprav jež in ježi niso mislili vsak nase, ampak vsak na vse in vsak za vse...

Mirko Mislej

IDIOTIZMI No. 1

Ljubim množice — na kolesih!

Kritike delimo na take, ki se na svoj poklic sploh ne razumejo in na take, ki bi se na vsak način radi razumeli.

Spremenite vse generale v otroške ne-govalke in na svetu bo zavladoval mir.

Nekateri vici (politični) imajo samo eno pomanjkljivost. Manjka navodilo za uporabo.

Satirik ne sedi v naslanjaču, ampak v zaporu!

Politika je korito, pri katerem se menjajo samo prašiči.

Ne vem, zakaj ravno nepismeni iščejo zatočišče v literaturi.

Nekaterih časnikov že zaradi kvalitete (papirja) ne gre uporabljati na stranišču.

Drugod svoje politike kritizirajo, pri nas pa jim ploskamo.

Da bi se dalj časa obdržali v sedlu, jezdijo nekateri naši pesniki osla namesto pegaza.

Predlagam, da prepovemo bivanje v socializmu vsem kameleonom, ker kvarno vplivajo na široke ljudske množice.

Sele po smrti smo vsi enaki. Verjetno mi je enakost zato tako odvratna.

Umetnik je človek, ki ga v življenju ne vidimo, po smrti pa pozabimo.

Ljubezen gre skozi želodec. Najbrž zato toliko ljudi boluje na želodčnem čiru.

F. Hedl

STOPIZMI:

Križišče je naprava za zvišanje dohodkov zbiralcem starega železa.

Semafor: Je brezkompromisni kruhoborec, ki mežika kar v treh barvah. S tem dokazuje svoj posluh za kariero.

Desno pravilo: Kdorkoli že prihaja z desne — mahni ga z levico.

S stopom se daleč pride, z obrtjo še delj.

Na morje prideš najhitreje, če si ob njem rojen.

Ovinke uporabljamo pri nas za hitro reševanje gospodarskih problemov.

Čim več ovinkov do načrta, v narisu, čim več mimovozov, tem prej bom imel svojo hišico — modruje arhitekt.

Ovinki so edini vzrok, da še ne živimo v komunizmu.

Ivan Cimerman

VELIKA RAZPRODAJA

— Nekaterih knjig iz seznama o veliki razprodaji ni na razprodaji, ker so bile razprodane že pred razprodajo!

VELIKA RAZPRODAJA
IZREDNO DOSTOPNE CENE
1 Ndin
1,50 Ndin
5 Ndin

— Koliko stane ta knjiga?
— 1000 dinarjev.
— In ta?
— 2000 dinarjev.

— Zakaj neki se knjiga Umetnost govora tako slabo prodaja?
— Pri nas so vsi prepričani, da jo obvladajo!

BONDIZMI : 00-7

007 je stranišni junak s sedmimi GLAYnimi potezami v značaju, ki nimajo mnogo opravka z glavo množice.

1. SAMOPASNOST: je lastnost, da knock-outira svojega nasprotnika prej kot on njega.
2. POHOTNOST: se kaže v junakovem neizmernem, vseobsegajočem seksualnem apetitu, ne glede na raso, politično pripadnost ali versko prepričanje žrvice.
3. LAKOMNOST: Nikoli ne dopusti, da bi kdo drug pojedel pečenko, ki jo je s svojim detektivskim genijem sam spekel.
4. SADIZEM: vsako usmrtevo neviščnih figur na njegovi poti k cilju (ljubezen do bližnjega) pojmuje kot spretno vršitev svoje obrti.
5. SKOPOST: svojim oboževalkam poklanja samo sirotne nasmeške, nikoli ga ne vidijo povsem golega ali osramočenega kot na junaka iz SPORTNEGA ŽIVLJENJA v dokaz, da je gol moški lahko tudi gola resničnost.
6. SUPERMANIZEM: združuje čilizev filozofa, duhovno moč boksarja in inteligenco bele miške.
7. SEBICNOST: ljudem s kompleksi, neodločenim, feminilnim moškim in svobodnim umetnikom dokazuje, da je bondovski način življenja edini nekaj vreden, ker je poln užitkov, pustolovščin, okusnega kanibalizma in nevarnosti. S tem vsakdanjega človeka poniža do žabe v mlaki. Mladotletnikom ga priporoča v koncentraciji: 3 x v dveh letih pa eno žličko.

Ivan Cimerman

UREDNIŠTVU TRIBUNE

Vljudno sporočam, da sem tudi jaz član DRUŠTVA ZA VARSTVO ŽIVALI SLOVENIJE in moram Vam sporočiti, da takih neumnosti ne priporočam za Vaš list, če se štejete za resno čtivo. Ne vem sicer, kako Vi kot urednik gledate na take sestavke, vendar priporočam, da se preje seznanite z dejavnostjo društva. Ne vem, kaj vzporeja pisec članka »ZA PETELINA IN ČLOVEKA« tovariš Tone Križan (?). Ali kdaj pomisli, kako je medicina prišla do zdravil? — preko poizkusov na živalih. Da ne omenjam drugih koristih, ki jih ima človeštvo od živali. Ali je potem tak sestavek koristen? Vidim, da pisec članka nima izpiljenega čuta do živali nasploh. Njemu je važna na mizi pečenka, da je sam zdrav (skozi zdravila!), da ima usnjene čevlje, volneno obleko, petje ptic (itd.) — ne more pa si predstavljati, da žival občuti bolečino kot bi jo on na njenem mestu. Verjetno grede temu piscu po glavi same neumnosti (kino, ples, razni hobiji, zabave z družbami — morda celo sam muči živali, jih pohablja, uničuje, strelja ptice itd.). Mislim, da Vaš časopis nebi smel objaviti člankov, ki nasprotujejo organizaciji humanega porekla, ki se trudi uravnovesiti čut do živali pri človeku!

prof. dr. Bogdan A. K.

SPOŠTOVANO UREDNIŠTVU

Že v eni izmed zadnjih Tribun (glej št. 14, L. Skok: Komu je za dialog) me je kot vernika močno presenetil, da ne rečem razočaral, izredno omalovaževalen, že skoraj fevdalni odnos do nas verujočih. Tako npr. gospod Ivan Merlak stolni kanonik, popolnoma izrečno zapiše v svojem odgovoru gospodu L. Skoku, da je za dialog najprej »potrebno, da se to vrši najprej v manjšem krogu in da se plasti naroda na dialog najprej pripravijo«. Ta odnos do mene verujočega kaže na podcenjujoč odnos. Saj tako nisem enakopraven, temveč zavržen. Vendar moram pripomniti, da me to še ni tako razočaralo, ker sem na podoben odnos naših verskih predstavnikov že skoraj navajen.

Toliko bolj pa me je presenetil spoštovan gospod — teolog Damjan Sever, ki v vaši zadnji številki znova pritrjuje taki tezi, ki sem jo že zasledil pri gospodu kanoniku. Vsaj od naših manjših sem pričakoval drugačen, bolj spoštovalec in enakopraven odnos do verujoče množice. Sedaj seveda imam zelo malo upanja, da bo cerkveno vodstvo v daljnji prihodnosti drugačno od tistega, ki ga imamo danes. Ne moram drugega, kot da to zapišem in po svoji moči protestiram proti takim metodam. Mnogi moji prijatelji, ki sem jih s to zadevo seznanil, so mi močno pritrdili. Sam živim sicer zelo dobro tudi s tistimi, pogosto celo bolj, ki ne verujejo.

P. S. Se to: Gospod D. Sever gre celo dalje od gospoda Merlaka, stolnega kanonika, saj nas ima za učence, ki komaj obvladajo poštevanko, kaj šele potenciranje — radicanje. Pa ni tako, ali ni tukaj še nekaj drugega, kar je bolj resnično: ali nismo ravno mi, široka množica verujočih mnogo bolj pripravljeni za dialog kot cerkveno vodstvo (ali hierarhija, kot jo imenujejo v Tribuni)? Med NOB smo že volili pozitiven dialog, cerkveno vodstvo pa nas je tedaj zapustilo in vodilo pozitiven dialog z izdajalcem. Kdo je torej bolj zrel za dialog? Verujoča množica ali cerkveno vodstvo oziroma elit?

Ludvik Ster

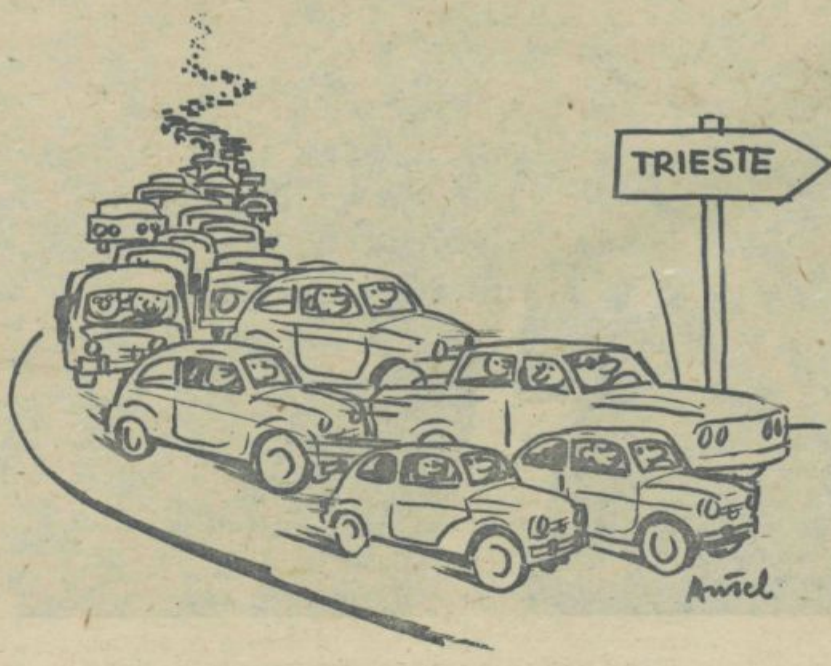
TRIBUNA UREJAJO:

FRANCE ANŽEL (TEHNIČNI UREDNIK), TONE PACNIK, MARKO POGACNIK, RUDI RIZMAN (ODGOVORNI UREDNIK).

TRIBUNA — IZDAJA UO ZSJ — UREDNIŠTVU IN UPRAVA TRG REVOLUCIJE 1/II — TELEFON 21-280 — TEKOČI RACUN 501-8-78/1 — LETNA NAROČNINA ZA STUDENTE DESET NDIN, ZA OSTALE PETNAJST NDIN — POSAMEZEN IZVOD 50 PAR — ROKOPISOV IN FOTOGRAFIJ NE VRACAMO — TISK ČP DELO, LJUBLJANA, TOMŠIČEVA 1, TELEFON 23-522 — POŠTINA PLAČANA V GOTOVINI

PRVOMAJSKA MANIFESTACIJA SLOVENCEV

RAZISKOVANJE — NORMALNO STANJE

Pot v znanost. Kdaj in kako se začneja? Kakšna je vloga znanstvenika — voditelja pri vzgoji mladega učenjaka?

Na ta vprašanja odgovarja eden najpomembnejših sovjetskih fizikov, akademik I. Kikoin.

»Lahko trdim: odkritja so zasluga mladih učenjakov.«

Ce bi lahko sklicali mladinsko znanstveno konferenco vseh časov in narodov, bi morali na njo povabiti mnoge znane učenjake, začevši od Einsteina in Lobačevskega, ki so prišli do pomembnih odkritij v letih, ki jih mi imenujemo komunistična. Upam si trditi, da so, splošno vzeto, za velika odkritja zaslužni mladi.

Izhajajoč iz izkušenj fizikov moje generacije lahko rečem, da je potrebno z znanstvenim delom začeti v študentskih letih.

Se v študentski klopi sem zvedel za fizikalno-tehnični rentgenološki inštitut, ki ga vodi A. F. Joffe.

Leta 1927 so mi predlagali kot študentu drugega letnika, naj delam v oddelku za magnetne tega inštituta. Fizikalno-matematično znanje in navajenost na samostojno delo so mi omogočili, da sem se relativno hitro in uspešno vključil v specifičnost znanstvene dejavnosti.

Seveda, od takrat je minilo 40 let, pa je upravičeno vprašanje: ali ni morda posređi dejstvo, da je bila v našem času fizika še relativno enostavna znanost, pa se za ukvarjanje z njo v dvajsetih letih tega stoletja ni zahtevalo takšno znanje kot v šestdesetih letih? Ali se ne da s tem pojas-

niti dejstvo, da smo mi začeli z 18. letom, sedaj pa se mora začeti z 22-23 letom? Po mojem se to ne dá s tem opravičiti. Da bi dokumentiral svojo trditev, se bom skliceval na lasten eksperiment. Med mojimi sodelavci je skupina fantov, ki so z menoj začeli delati, ko se bili študentje drugega letnika, in to ne 1962, temveč 1956. leta. V trenutku, ko so dobili diplome, so bili že popolnoma samostojni raziskovalci in nekateri izmed njih so kmalu za tem obranili disertacije.

V tem procesu »zorenja« znanstvenega delavca je zelo važna vloga voditelja. Vzgojiti znanstvenega delavca — pomeni predvsem razviti in negovati v njem spoštovanje in ljubezen do znanosti. Edini

način, da se to doseže je — vplivati z osebnim zgledom.

Učenje eksperimentalne fizike je kakor učenje igranja na klavir: v obeh primerih je nujno pokazati — kako. Moraliziranje le malo koristi.

Izkušnje kažejo, da stvari slabo kažejo, če se učenec v treh letih ne preobrazi v znanstvenika.

Pravi znanstvenik se veseli vsakega dela, ki ga učenec opravi; veseli se vsakega njegovega objavljenega članka, in to nič manj kot njegov avtor. Če pa stojijo primki učenca in učitelja eden poleg drugega, mora to pomeniti, da sta skupaj delala, poudarjam: DELALA, ne pa samo pravičljiva o delu.

POROČILO Z GRABNA

todo dela, t.j., da išče najustreznejšo rešitev pri danih pogojih. Ko je rešitev najdena, se pri tej »usmeritvi« začne druga faza projektiranja, za katero obvladanje je potrebno približno takšno znanje, kot ga zahteva prva »usmeritev«, z določenimi ne malimi korekturami. Mislim, da je razumljivo, da je za dobro šolo za arhitekturo uspešna le druga »usmeritev«. Da pridejo študenti do tega spoznanja, je treba mnogo razmišljati in predvsem študirati. Tu ne mislim, da mora redno obiskovati predavanja in vaje v prvih dveh letnikih niti

predavanja v drugih dveh letnikih — teh je zelo malo ali jih sploh ni — temveč se mora samoiniciativno poglobiti in razmišljati. Kdor tega ne naredi, arhitekture ne spozna in srečen in zadovoljen zapusti Graben, ker se velike zmote sploh ne zaveda. Zdi se mi, da je tudi del pedagoškega kadra tak, da se te zmote ne zaveda ali pa noče zavedati. Ravno tu mislim, da je razvodje pri vzgoji mladih arhitektov in tako vsaka »usmeritev« vzgoja in habilitira svoj kader. Tako sploh obstaja možnost, da diplomirajo študenti ene in druge

V našem času dobiva znanstvena dejavnost vse bolj kolektivni značaj; problemi, pred katerimi se nahajajo znanstveniki, so toliko komplicirani, da se jih ne da v večini rešiti z individualnim delom. Kljub temu pa ne bi bila točna trditev, da postaja organizacija dela skorajda važnejša od njegovega bistva, od njegove vsebine. Ni dvoma, da so prednosti kolektivnega dela najpomembnejše, kadar gre za razvijanje ali realizacijo že znane ideje, toda ideje same, s tem se boste verjetno strinjali, so produkt individualne »proizvodnje«.

Od znanstvenika, ki je doživel znano mejo starosti — ne bomo jo precizno navajali, ker je lahko ta meja zelo različna — je težko pričakovati nepričakovana odkritja. Prav ta pa so najdragocenejša v znanosti. V tem ni ničesar, kar bi bilo potreba skrivati. To je zakonitost, ki v ničemer ne zmanjšuje vloge znanstvenika — voditelja. Znanstveniki starejše generacije imajo izkušnje in energijo, kar pomaga njihovim učencem pri odkritjih.

Prevedel Krešo Petrovič
(IZ REVIIJE »ZEMLJA SOVJETA«)

Op. ur.

S tem člankom odpiramo razpravo o sodelovanju med študenti in profesorji. Vabimo vse profesorje in študente, da sodelujejo v tej razpravi. Vprašanje, ki ga zastavljamo je: kakšne so možnosti in pogoji za sodelovanje pri znanstveno-raziskovalnem delu med profesorji in študenti pri nas.

O studiju arhitekture je bilo že toliko napisanega, da je težko upati, da bi bilo prav to pisanje kaj več kot utvara. No, da bi le bilo! Kdo je temu kriv? Študenti, profesorji, oboji, ali morda še kdo drugi? Ni še doigo tega, ko so na Grabnu študenti imeli zelo buren sestanek, na katerem so se zmenili, da bodo nadaljevali z delom študijske reforme, kot je bilo nakazano na lanskem simpoziju. Na sestanku je bilo tako navdušenje, da so se odločili za štrajk, če bodo naleteli na odpor med profesorji. Pa ne gre, ne gre, in kaže, da ne bo šlo! Ljubljanska šola za arhitekturo ni ravno med najslabšimi, vendar, ali ne bi mogla biti dobra, vsaj boljša! Mnogi imajo takšno koncepcijo šole kot jo imamo za dobro in se ukvarjajo le s tehničnim projektiranjem ter jim je pojem arhitekture tuj. Tu mislimo na tiste, ki predstavljajo opozicijo v prizadevanju za reformo študija arhitekture.

Izhajam iz že večkrat poudarjene in ponovno omembe vredne misli, da je arhitektura del kulture nekega ljudstva. Res je! Ko si ljudje krojimo življenjski prostor, izkažemo svoj odnos do okolja, svojo bistroumnost, iznajdljivost v situaciji... in si s tem zarišemo svojo zgodovinsko pot, dokažemo, da imamo svojo kulturo — svojo arhitekturo. Slovenci smo samostojno ljudstvo z lastno kulturo, zgodovino, jezikom... in ozemljem, ki je bilo nekoč mnogo večje kot je sedaj, ker ga je močan pritisk tujih kultur in politike stisnil na današnjo velikost. Naša dolžnost je, da se tega pritiska branimo. Zato moramo svojo kulturo hraniti, še več, moramo jo gojiti in dalje razvijati. Tudi v arhitekturi imamo prej bogato kot revno dediščino. Mi smo jo sprejeli, kolikor je niso vojne in politični režimi uničili, kaj bomo zapustili prihodnjim generacijam, je odvisno predvsem od ljudi, ki se sedaj s tem ukvarjajo. Če bomo gradili nebotičnike, ki so jih nekoč gradili po Ameriki in v drugih deželah, ki imajo le večje ekonomske možnosti, potem Slovenija ne bo več Slovenija, še manj Amerika, temveč bo to dežela izdajalcev lastne kulture. S takim načinom študija bomo pretrgali nit razvoja lastne kulture — uničili jo bomo. Marsikateri študent se odloči, da bo študiral pri »opoziciji«, ker misli, da bo več pridobil, ker je tak študij videti težji, toda kaj pomaga truditi se in prerisovati projekte tujih arhitektov, če smisel objekta in okolica, kamor se objekt postavi, ne pokažete pravih rezultatov ali pa sploh nista preštudirana. Šola se mora začeti ukvarjati z znanstvenoraziskovalnim delom in graditi na lastnih izkušnjah, ne pa izhajati iz spoznanj drugih, kajti ti so prilagodili spoznanja razmeram, za katere so gradili — izhajali so iz izkušenj — iz analiz.

Da bi bilo moje nadaljnje pisanje jasnejše, bi kratko opisal potek študija na ljubljanski šoli za arhitekturo.

Prva dva letnika potekata enako kot študij na večini drugih fakultet. Bistveno drugačen pa je ves nadaljnji študij. Sele tu se začne pravi študij arhitekture. Študenti začno s projektantskimi nalogami. Na mnogih šolah po svetu, tako tudi na naši šoli, nastopita sedaj dve »usmeritvi«: prva navaja študenta na to, da se nauči določeno količino snovi — poznavanje materialov, konstruiranja zgradb in detajlov, obvladovanje nekaj risarskih tehnik, osvojitve lastnega ali tujega estetskega okusa itd., in druga, ki navaja študenta na me-

»usmeritve«, čeprav se ti »usmeritvi« med seboj prepletata. Tako poteka študij študenta na ljubljanski šoli za arhitekturo, od tretjega letnika dalje, dokler je ne zapusti, v stalni »napetosti«, ker so študenti na isti šoli, njihova miselnost pa se le bistveno loči. Marsikdo bi sicer svoj sistem študija sprejemil, če ne bi prišel do spoznanja šele tik pred koncem študija (ali pa do spoznanja sploh ni prišel).

Se dve vprašanji sta aktualni na naši šoli za arhitekturo: Kdaj je študent toliko sposoben, da lahko dobi naslov dipl. inž. arh.? In zakaj ne spada arhitektura skupaj z gradbenim, geodetskim in komunalnim oddelkom na isto fakulteto?

Odgovor na prvo vprašanje je že dokaj dobro nakazan pri opisovanju poteka študija. Ko je študent enkrat osvojil metodo dela in ko je to dokazal s svojimi projekti, je osnovno in najvažnejše delo opravil. Potrebna sta mu le še rutina in popolno zupanje v svoj način mišljenja. V praksi je možno, da se »pokvari«, kakor hitro začne v svoje mišljenje dvomiti in od njega odstopati.

Tudi odgovor na drugo vprašanje postane jasen, če so vsi prej razlagani pojmi jasni. Z ne mnogo manjšo pravico kot družimo oddelke za arhitekturo z gradbenim, geodetskim in komunalnim, bi ga mogli družiti z mnogokaterimi tehnološkimi oddelki naše univerze npr. s tekstilnim, če se hoče ukvarjati z oblikovanjem tekstila, s strojnimi, če naj se ukvarja z oblikovanjem strojev, z elektro fakulteto, če naj se ukvarja z oblikovanjem električnih aparatov itd. itd.). Primerjava je zelo drastična, vendar ni razloga, da ne bi razmišljali o obliki predmetov v vsakdanji rabi toliko, kot razmišljamo o gradnji hiš, če ne še več. Prav tako ni razloga, da spada arhitektura na isto fakulteto kot gradbeni, geodetski in komunalni oddelki.

Arhitektura ima nekaj lastnosti, ki so specifične samo za arhitekturo. Ko pregledujemo zgodovino arhitekture, ugotovimo, da se ta ni razvila kot naključje, temveč je nastala kot posledica določenih odkritij, tendenc... Mnogi izumj in odkritja so bili naključje, v arhitekturi pa se njih posledice odražajo. Tudi šole za arhitekturo niso nastajale tako, da si jo je nekdo zmisli in sezidal stavbo in nanjo obesil napis »To je šola za arhitekturo«. Šole so nastale predvsem tam, kjer so bili pogoji ugodni, in razmere so vplivale na rast mladih arhitektov. Cerkevna arhitektura je nastala kot posledica širjenja krščanstva, za časa Hitlerja bi v Nemčiji nastala arhitektura, ki bi bila za tisto dobo značilna, če ne bi Hitler pregnal arhitektov itd. Z enako pravico si tudi današnja doba v naši deželi postavi svoje obeležje. Kaže, da pogoji so, da si to obeležje postavimo in škoda bi bilo, če to priložnost zamudimo ter tako negotovo iščemo vzornike, po katerih bi gradili. Prav, kar bi morali storiti, je to, da »zgradimo« etnotno šolo, zato moramo eno od »usmeritev« ukiniti in usmeriti vse sile v drugo. Mislim, da je bil minul simpozij na zelo dobri poti, samo treba bi ga bilo speljati do konca in njegove cilje dosledno izvajati. Čudi me, da je vse tako hitro utihnilo. Zadovoljen bi bil, če bi ga moje miselnost malo spodbudilo in da bi bilo dualizma na Grabnu enkrat konec.

VSAK PETI DINAR JE LAHKO VAŠ!

ČE SE ZAPOSLETE KOT KOLPORTER PRI ČP DELO

V VSEH VEČJIH KRAJIH SLOVENIJE IŠČE-MO MLAJŠE PRODAJALCE ČASOPISOV — ZAKAJ NE BI TUDI VI POIZKUSILI!

OGLASITE SE V PRODAJNEM ODDELKU ČP DELA, LJUBLJANA, ŠUBIČEVA 1 ALI PA V PODRUŽNICAH DELA

- V MARIBORU, KOROŠKA C. 1
- V KRANJU, KOROŠKA C. 16
- NA JESENICAH, MARŠALA TITA 47
- V KOPRU, CESTA JLA 2
- V NOVI GORICI, TRG REVOLUCIJE 1
- V NOVEM MESTU, GLAVNI TRG 3
- V TRBOVLJAH, UL. PRVEGA JUNIJA 7
- V CELJU, TRG V. KONGRESA 10

Pri vsaki postavitvi problema se človekova misel bori z vprašanjem identitete in razlike. Človek se lahko nečesa zaveda kot problem, šele ko se zaveda, da je nekaj relativno samostojno in različno od drugega, čeprav še ni v stanju, da bi to nekaj podrobneje opredelil.

Danes najrazličnejše vede kot so npr. filozofija, psihologija, ekonomija, lingvistika, biologija, fiziologija idr. kažejo razne aspekte problema identičnosti in različnosti med človekovim in živalskim načinom življenja, ali še splošneje filozofsko rečeno, med dvema vrstama bivajočega. Znotraj vseh teh disciplin pa je možno razlikovati še dva vidika:

- genetični
- strukturalni

Genetični pristop k problemu »človek-žival« je bil do nedavnega podrejen strukturalnemu tj. vsakokratni analizi in primerjavi človeškega sveta z živalskim svetom, ne da bi se posebno oziralo na različne genetične stopnje njunega odnosa.

Kot je Darwin znanstveno odkril biološko genetično zvezo med človeško in živalsko vrsto, tako bi lahko prišel do istega splošnega zaključka nek zgodovinar primerjalnih religij, saj mu njegova stroka dovolj jasno kaže, kako se človekove prvobitne religiozne predstave polnijo vse bolj s specifično človeško vsebino v tej meri, kolikor postajajo vse bolj razčlenjeni odnosi in dejavnosti človeških individuov, tj. kolikor ti z vse novimi in novimi kvalitetai puščajo za seboj živalski svet. Totemizem kot ena najstarejših oblik religiozne zavesti, ki so jo učenjaki lahko še neposredno študirali pri Avstralcih in Tasmancih, kaže, kako se je prvobitni človek, čigar umetno ustvarjen svet je bil še tako po kvaliteti kot po kvantiteti še zelo siromašen nasproti nedotaknjeni naravi, počutil vtoplejnega in povezanega s to naravo. Prav zaradi te nediferenciranosti je sebe še lahko istovetil z rastlinskimi in živalskimi svetom in tako je bila religiozna totemistična zavest davna predhodnica Darwinovega odkritja prirodnega (živalskega) porekla človeka. Prvobitni človek ne postavlja nobenih ostrih meja med seboj in ostalo naravo, ker njegovo ponašanje do narode nosi še v precejšnji meri značaj pasivnega živalskega prilagajanja. Na osnovi tega, ker so človekovi odnosi s naravo še zelo siromašni, enostranski, se je oblikovala zavest o izvorni enotnosti z neočlovečeno naravo. »Ilustracija za to misel se mora najti v verovanju Indijancev Vinebago, da stvaritve v začetku niso imele stalno obliko. Vse stvaritve so bile neke vrste nevtralna bitja, ki so se mogla pretvarjati zdaj v človeka, zdaj v žival.« (Erih From, Zdravo društvo, Rad, Beograd 1963, str. 69).

Nastanek koncepcije specifične človeške duše, in ne več duše kot princip vsega živega, je historični indikator razvoja človekove psihe in mere njegove osamosvojitve tako nasproti drugim individuom kot tudi nasproti vsemu, kar ni človek. Šele tedaj ni več sebe istovetil z rodnom in svojo dejavnost je dojel kot specifično individualno dejavnost, ki se razlikuje od drugih, skratka, sebe je dojel kot osebo, kot »jaz«, in ne več kot »mi«.

Nauk o preseljevanju duš po propadu človeškega organizma v razne živali je še poslednji spomin na izkustvo enotnosti in genetične povezanosti med psihičnim človekovim in živalskim svetom (pitagorejski nauk o preseljevanju duš!). Ko postane duša kot nosilec psihičnega življenja (in zlasti še racio-

ANDREJ KIRN RAZLIKE MED ČLOVEKOVIM IN ŽIVALSKIM OBNAŠANJEM

nalnega) nesmrtna (Pitagorejci, Platon), je zaostrena razlika med človekom in živaljo. Aristotelova koncepcija o raznih vrstah duše je ohranila zvezo med živalskim in človeškim svetom na temelju principa ireverzibilnosti, tj. da najelementarnejše sposobnosti, kot so npr. hranjenje, premikanje v prostoru, zapaženje, pripadajo tudi višjim oblikam, a specifične sposobnosti teh višjih ne pripadajo nižjim. Hkrati s to identiteto pa sprejme Aristotel, kriterij božanskosti za razliko med človekom in živaljo, saj po njegovem aktivni um potrjuje našo analogijo z božanstvom. Descartes je prelomil z aristotelovsko tradicijo o raznih vrstah duše in zanika, da bi živali imele dušo ter jih proglasi za avtomate. S tem se je teoretsko še bolj poglobila razlika med živaljo in človekom.

Razvoj po Descartesu kaže na protislovni tendenci v filozofskem in naravoslovnem pristopu k problemu »človek-žival«. V filozofski liniji, čeprav ne pri vseh filozofskih smereh enako, je interes v glavnem usmerjen na kazanje razlik med človekovim in živalskim svetom, medtem ko je v naravoslovnih disciplinah poudarek prenesen na skupne značilnosti človeka in živali (npr. biologija, evolucijska fiziologija, primerjalna anatomija, primerjalna psihologija). Predvsem so se meje zameglele, ko so natančneje opazovali ponašanje in zmogljivosti višjih antropoidov (predvsem šimpanzov), ki so dalj časa živeli v človeški družbi, npr. opica »Gua« v družini Kellog in »Viki« v družini Hayes. Ni bilo moč zanikati, da višji antropoidi razpolagajo z neko mero plastičnosti za proces, ki bi ga z določeno rezervo lahko imenovali proces »humanizacij«. Köhler, Yerkes idr. so iz svojih eksperimentalnih opazovanj izvajali sklepe, da tudi pri živalih lahko govorimo o razumevanju kot pri človeku, da npr. nenadoma uvidi, da je palica sredstvo za doseg cilja. Prav tako je utemeljitelj ruske primerjalne psihologije V. A. Vagner govoril o vrstah pomnjenja pri živalih. Prav tako npr. primerjalna psihologija Dagina-Kots N. N. in Roginskij G. E. priznavata prisotnost elementarnega mišljenja pri višjih živalih. Danski primerjalni psiholog, učenec Maxa Schellerja, F. J. J. Buytendijk pa uporablja termin »praktična inteligenca« za določeno ponašanje živali za razliko od človekovega simboličnega ponašanja, ki temelji pri simbolih jezika.

Köhlerjeve teoretične sklepe najpogosteje zavračajo z argumentom, da je zanemarjal proces »trial-

error« (poskus-zmota) in bil pozoren samo na rezultat. Ponašanje opice je bilo zvezano neposredno s potrebo in zato ni mogoče reči, da je bila njena dejavnost osmišljena. V tem smislu je že Vagner kritiziral Köhlerja, najbrž pa tudi sama Vagnerjeva terminologija ni primerna za opis tistih živalskih ponašanj, ki bi jih na prvi pogled označili s pomnjenjem (npr. verveca si tudi po več tednih in celo mesecih »zapomni«, kje je shranila orehe). Tu se asociativne zveze spostavljajo zgolj na fiziološkem nivoju, a ne na psihičnem in so posledica navade, ne pa miselnih sposobnosti.

Precejšen prispevek k razumevanju živalskega ponašanja je nauk fiziologa Pavlova o pogojnih in brezpogojnih refleksih prvega signalnega sistema. Ta nauk je postal tudi izhodišče Watsona, utemeljitelja ameriške psihološke smeri behaviorizma, ki ima veliko zaslugo predvsem v tem, da je utrdil opazovanje ponašanja človeka in živali v svetu ozioroma okolju kot rezultat celotnega organizma, ne pa posamičnih fizioloških ali psihičnih procesov ali celo reduciranje ponašanja na dejavnost možgan, ko pa je vendar jasno, da ne hodijo naokrog sami možgani, temveč cel organizem. Behaviorizem pa se je znašel pred nevarno posledico, da popolnoma ignorira ali celo zanika psihično, subjektivno in smiselno stran zunanje fiziološke in predmetne manifestacije človekovega in živalskega ponašanja. Tako enostranska teoretska izhodišča so stimulirala težnjo k izenačitvi človekovega in živalskega ponašanja. Posebno usoden in nevzdržen se je izkazal ta pristop pri sodobnem problemu odnosa med mišljenjem in kompliciranimi kibernetičnimi stroji. B. F. Skinner je skušal uvesti »objektivnejši« jezik namesto običajnih terminov kot »videti«, »čutiti«, in postavil je namesto njih izraze kot »fotorecepčija«, »kemorecepčija«. S tem »objektivnim jezikom« pa je seveda izbrisano subjektivno kot objektivni pojav.

Filozof Max Scheller, ki je bil seznanjen z eksperimenti Köhlerja, je skušal premostiti dve ekstremni stališči:

- da je po tradiciji inteligenca rezervirana za človeka in jo odrekajo živalskemu svetu,
- da se tudi določenim vrstam živali pripiše inteligenca, vsaj v neki meri.

M. Scheller postavi naslednje teze:

- človek kot duhovno bitje ni vezano na nagon in okolico, temveč je svobodno nasproti okolici in je odprto nasproti svetu,
- struktura okolice pa je popolnoma zaprta v živalski, fiziološki in morfološki svojevrstnosti. Žival nosi v sebi strukturo okolice kot polž svojo hišico. Pes npr. lahko dolgo časa živi v vrtu, a si ne bo ustvaril predstave celokupne slike vrta, reda grmov ipd. Ima samo okoliške, trenutne prostore, ki se menjajo z njegovim gibanjem, a jih ne more koordinirati v celoti, ki bi bila neodvisna od položaja njegovega telesa. Žival ne poseduje sebe, človek pa more opazovati kot nekaj predmetnega svoje lastne fiziološke in psihične kvalitete, pa tudi vsak posamičen psihičen doživljaj. Vse, kar žival more dojeti in opaziti, leži v mejah njene strukture okolice. Pri živalih vsa reakcija, tudi inteligentna, izvaja iz fiziološkega stanja njenega živčnega sistema.

Vidi se, da so marsikateri Schellerjeve formulacije zelo blizu Marxovim in Pariških manuskriptov, čeprav Scheller z njimi ni mogel biti seznanjen.

Nadaljevanje na 11. strani

GAETAN PICON TOKOVI SODOBNEGA MIŠLJENJA

se obe dve soočeta z bitnostjo? »Ideen zu einer reinen Phänomenologie und phänomenologischen Philosophie in »Sein und Zeit« sta morda prva in edina velika dela metafizike zahodne dežele, ki se ne ukvarjata z odnosom do znanosti njenega časa.

Znanost in filozofija sta v istem času in smislu obsejani od častilakomnosti, namreč, da bi odvezla svetu svojo skrivnost. Bitnost metafizike ni bitnost znanosti in kljub temu je bitnost metafizike enakovredna bitnosti, kot bitnost znanosti in obe dve sta enakovredni spoznanji bitnosti — pač vsaka zase. Tudi umetnost je menjala svoj stari statut neke podvržene province za samostojno kraljevino, neke enakovredne kraljevine zraven drugih. Če misli včasih naša umetnost, da je nič, potem samo zato, ker je želela biti vse. Ne more se več zadovoljiti s tem, da bi bila igra in nasladi, nakit ali poveljevanje neke teli velikih mest je podvržen človek neusmiljeni in neosebni in morda tudi to, kar se imenuje v Rusiji odklon stalinizma, so trenutki zgodovine, v katerih se osvobodijo humanost od nehumanosti, tako da lahko spet sanjamo o nekem smislu zgodovine.

Za mnoge je sodobni čas zaznamovan s strahom. Razum je odklonjen, bog je mrtev, kozmos in zgodovina sta inteligibni in človek trpi v osamljenosti, ki ni nič drugega kot praznina, praznina svobode k smrti. V anonimni velikih mest je podvržen človek neusmiljeni in neosebni konkurenci, brez integracije organsko-socialnega miljeja, brez tradicije, brez obredov, motivov, iluzij, od hladnosti umirajoč — sodobni človek ni več avtentično življenje, temveč nevrotična, nesrečna in krivična zavest. Jasnovidnost je njegovo edino orožje, samo nedvomno zelo uničujoče orožje: preveč dobro se vidimo, da bi se lahko ljubili.

Človeška podoba, ki jo implicira današnja znanost, je najušja izmed vseh časov in zasluži zato, da jo vemo kot simbol za ta svet. Skala, katero valja Sisifos

navkreber, še za enkrat ne namerava pasti nazaj in priklonjen orač, ki je nagnjen čez svojo brazdo, katerega je naslikal Brueghel, dvigne glavo, da bi lahko zasledoval polet Ikarusa. Prvokrat nastopi upanje, ki govori iz temnote mnogoterih legend — Evidiko osvoboditi iz spodnjega sveta — ven iz področja imaginacije. In če triumfirajo Orfej nad smrtjo, potem ne zaradi zvijače, sreče ali milosti, kajti moč znanosti je plačilo njegovega znanja.

Ce želimo stvari pravilno razumeti, jih moramo opazovati z mero izven nas in iz daljave. Filozofija neha biti izkustvo filozofije in postane zgodovina filozofije, logika ni več intelektualna samoanaliza, temveč postane zgodovina neke teorije in znanstvene metode, morala ni več osebna institucija vrednot in postane odkritelj takih vrednot, ki so objektivirane v formi nekkih institucij ter npravitvenosti.

Vsemu temu se sodobno mišljenje odreka. Prisotni smo pri koraku nazaj objektivne ideje. Moderna filozofija želi biti izkustvo kot preživeta identiteta spoznanja in odkrivanja, preživetega in premišljenega, preživetosti ter resničnosti. Svet ni več naša predstava, temveč podoba in sled našega ramanja.

Lahko rečemo, da je stremljenje sodobnega mišljenja v tem, da preidemo iz normalno koncipiranega in prisvojenega našega predstavljenega reda v neviden, nekoncipiran red, iz forme pojav v formo nepojav. Vsekakor pa obstaja tradicija v modernem mišljenju. Imena kot so Hegel, Marx, Kierkegaard, Bergson, Husserl, Heidegger in še nekaterih, to najbolj dokažejo. Kljub precejšnjim razlikam in neenakem sodelovanju pri stili mišljenja, je vsem skupna volja, da bi uničili vsako razdaljo med spoznavajočim subjektom ter spoznanim objektom. Mišljenje naj ne bo več premišljevanje o stvarih, temveč stvari same. Mišljenje ni več mišljenje sveta, temveč preživetje sveta, identiteta besede te resničnosti. Hegel je prvi, ki je naredil iz mišljenja predvidevanje ali odraz sveta, temveč svet kot tak in njegovo premikanje. Marx pravi, da ne gre več za spoznanje sveta, temveč zato, da bi ga spremenili. Nietzsche obsoja vsako mišljenje, ki je ločeno od življenja in vidi v prevrednotenju vrednot v praktičnem gibanju k nadčloveškem misijo novega mišljenja. Filozofija Kierkegarda se identifikira z izkušnjo subjektivitete. Bergson se odzove jeziku ter pojmom, zato da bi lahko koincidiral s preživetjo stalnosti. Husserl pričakuje od mišljenja, da bi našlo spet koeksistenco s stvarmi. Heidegger odkriva človeka in bitnost v svetli noči niča ter straha. Vsi iščejo sovpadanje mišljenja ter bita, sovpadanje, ki se lahko doseže samo v preživetju izkušnji, v kateri se izenači vsebina rečenega in v kateri postane filozofija sama ekstenca.

Izbral in prevedel V. H.

Se nikoli nismo imeli občutka, da preživljamo neko brezprimerno spremembo z neizmernim obsegom in to tako močno ter utemeljeno kot v današnjem času.

Brezprimerno zato, ker ta sprememba zavzema prvič vse ljudi, ki se čutijo zavestno včlenjeni v skupni zgodovini in kjer ni nobenega aspekta resničnosti in nobenega področja duhovnosti, ki ne bi bil od tega preobrata prezet. Vsa od nas preživi izkušnjo, o kateri govorijo najstarejši miti na nek zagoneten način: živeč se spustiti v pekel in prodreti v svet v življenjski dobi, v kateri se lahko samo uničujoč znova rojevata.

Razdvojenost našega jaza je še edina lastnost, katero še mi lahko dodamo staremu redu. V enem je še poučna za soglasje, v katerem smo skupno živeli. — Dogaja se tudi, da je naša sodba ločena od tega, kar mislimo, tako da je prešibka ali pa samo navidezna, da bi premagala našo vero. Tisto, v kar verujemo, kar občutimo in kar delujemo, nasprotuje mnogokrat temu, kar znamo in mislimo, in celo temu, kar poučujemo. — Zgodovina ni več samo naša zgodovina, umetnost ni več samo naša umetnost, knjige niso več samo naše knjige in mišljenje ni več samo naše mišljenje. Naš svet zna, da ni več merilo sveta, ker je relativiran in ker se je spremenil v svet med drugimi svetovi. Danes ne pričakujemo več primerov starih zakonodajnosti, temveč tudi druge zakone.

Za pozitivizem je enotnost sveta skozi znanost ravno tako neuresničljivo kot enotnost skozi religijo in metafiziko. Odkritje mikrofizike je najmočnejši simbol za razklanost enotnih realitet v nespremenjene realitete. Tudi duhovnost ni več enotna. Gre duhovnost realiteti vnaprej ali ji sledi, jo vodi ali jo posnema? Vsekakor je ugotovljeno, da je duhovnost ravno tako razdeljena kot realiteta in da si stojita sama pri sebi v nasprotnosti: obstaja namreč več geometrij, več logik, več mentalitet ali nepomanjšanih psiholoških struktur.

Ce se je rodila metafizika iz odepitve religije in pozitivna znanost iz odepca metafizike, potem so današnje prirodnoznanstvenosti nastale iz odepitve pozitivne znanosti; psihologija iz razdelitve logike in fiziologije, sociologija iz razdelitve socialne psihologije ter socialne fizike. Splošno je znano, da živimo v veliki dobi znanosti. Ampak mi živimo tudi v veliki dobi filozofije. Metafizično mišljenje se je dvignilo z velikim sijajem, kar je nepričakovano po tako dolgi diskreditaciji v kritični ter pozitivistični eri. Imeni kot Husserl in Heidegger se približujeta največjim imenom tradicije zahodne dežele. Znanost in filozofija sta našli skrivnost neke miroljubne koeksistence. Sodobna filozofija ni mišljenje znanosti, temveč mišljenje bita, je metafizika. Stvari same, in tudi temelj bitnosti, želita odkriti Husserl in Heidegger. Ali je morda bitnost filozofije in bitnost znanosti eno in isto, ko

**slavko podlipnik
bodi
pozdravljena**

Dolgo sem molčal
in iskal primerno besedo
dolgo sem stiskal zobe
v bolečini
Onemogel sem
in moram krikniti:
Dajte prostora!
Dajte prostora!
Dolgo sem molčal
in iskal primerno besedo,
vzdihoval sem vso noč in zatiskal usta,
jokal sem ves dan in skrival solze,
čakal sem,
da beseda sama pride.
Danes ni prišla.
Bodi pozdravljena, besedal!

mojca

Ljubezen? Nesrečno naključje sreče.
Zvestoba? Lasnost psa.
Sreča? Priviležij norcev.
Samota? Praznina, napolnjena s sebičnostjo.
Smisel življenja? Iskanje smisla.
Spomin? Dokaz, da si živel že prej.
Ljubezen je za pubertetnike.
Sreča za norce. Samota in spomini
za starca. Zvestoba za pse.
Tebi, nesrečni povprečenec, ostane le dolgčas.

**majda hiti
grbec (smrt)**

V dar dobil je grbec
grbca kip.
Bila sta dva —
on, grbec in grbca kip.

Ogledoval ga je,
se spoznal.

Zagnal je kip,
tisoč kosov je kilcalo:
ti grbec in jaz grbca kip.
Zastal mi je dih:
ti grbca kip in grbec jaz?!

Odšel je po stopinjah grbca-kipa.

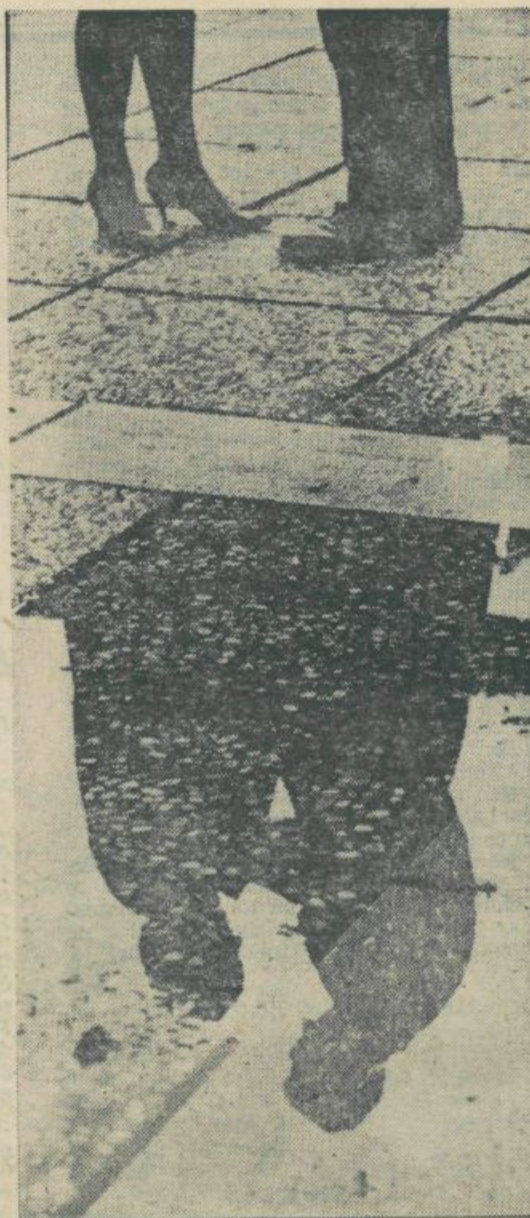
V dar dobil je grbec
grbca kip.

**p. f.
študentka
vojaku**

Kako srma ljubezen je moja:
V razdaljo med nama hiti.
Ne da si miru, ne pokoja;
V vetru se sama zgubi.
Strup mest jo morda prevpije.
Jo veter odnaša s smeri.
Ob gore se silne odbije,
njen sven, da je brez moči.
V neznanu trosi omame
Popotnik tih jo postuša.
Kar z moje krvi si vzame
Kdó drug razumeti skuša
Kakor struna ljubezen je moja.
V vetru se tresce razpeta.
Kdaj pride ura opoja?
Kdaj pride? — Morda mi bo vzeta — — —

**polde lipan
ker sva bila
vesela**

Ker sva bila vesela,
sva se poljubila,
ne da bi pazila, kje sva;
četudi na cesti, v mestu,
samo da sva se poljubila,
ker sva bila pač vesela;
mimoidoč so se ozrli,
morda so se nekateri celo ujezili,
češ, ta mladina,
midva pa sva bila vesela,

**marjan pikas
poletje nekoč**

Bilo je poletje z morjem na glavi,
kjer smo se skrivali za valovi
z dekleti
iz Svice.
Bila so čudovita dekleta
s čudovitejšimi očmi
kot svetilni njihove dežele,
o kateri so nam govorile.
Njihova pesem je bila drhtenje naših duš,
njihove misli so se nas dotikale
kot metulji prašnih pestičev,
njihova skrb je bila guba na naših licih.
Iskali smo ježke, in skoklje in zvezde in spužve
ker med kamenje polnili plivkanje sekund.
Bila so lipa dekleta
S piščeto govorilo in vprašanjem na koncu,
ki je zahteval odgovor...
Na večer je zašlo sonce v zalivu
z dekleti iz Svice.
Stali smo z neprizanimi cigareti na spini
in gledali: bil je res lep začen.

**marička š.
huligani**

Stopali so —
z rokami v žepih,
tíhi, razmršeni
po ulicah mesta.

Stopali so —
osamljeni v množicah,
s srdom v očeh
po ulicah mesta.

Stopali so —
z mrakom v obrazih
z mrakom v dušah
po ulicah mesta.

**stela s.
rapsodija
v modrem**

MODRA je soba,
MODRE so stene,
MODRA svetloba —
Vse okrog m e n e.
SAMA sem v sobi,
SAMA v modrini,
v mehki svetlobi,
v MODRI tišini.
V okno dahnilo
je MODRO nebo —
v m e n i zbudilo
je skrito željo.
Čakam te, pridi
v mojo MODRINO,
in z njo odidi
v svojo SIVINO.

**mark poreser
iz cikla
obarvanje
kameleon**

Amsterdam je poln kurb
kakor ščunkavci
zavijajoče čitkajo
od pijače omakami
toda zdi se drugače
mornarji sifilitični
v moji dragi ljubljani
dekleta v žlebovih svojih
balončkarjo
zibelka nežna na valovih
pohotnih
v korenini zatrt glas ostude
pa grem
in poplujem eno za drugo

**andrej brvar
ljubezenski
spev II.**

Sovražim te
pa greš pri prci v samostan
ali v šolca za plesalco
si vsakeš tisoč diafragm ali pa nobene
vzameš štrik tablete ali harikiri
Sovražim te
z vsem tem tvojim histeričnim pričakovanjem
nekešnih razodelij ali kaj
z vso to tvojo parazitsko naravo srobotas
ampak jaz nisem nikakšen Buda ali Kristus
jaz nisem nikakšen pilot ali zid ali kaj jaz vem kaj
da ti po njem pizal srobot
Sovražim te
z vso to tvojo razvajeno krhlostjo
z vso to tvojo malokrvnostjo in s slabim srcem
ampak jaz nisem nikakšen herba čaj
jaz nisem nikakšen preklicani doktor Kildare
Sovražim te
z vsem tem tvojim čvikanjem o nekem tipu z murga
ki je znal tako perfektno reči fakultet
ampak jaz ne znam tako perfektno reči fakultet
jaz znam najlepše reči ostarja ali krvavice
Sovražim te
z vsem tem tvojim strahom pred nosečnostjo
z vso to tvojo željo po nekakšni metafizični ljubezni
ampak jaz nisem nikakšen srednjeveški Tograrnburg
jaz nisem nikakšen usrani impotentec
Sovražim te
z vsem tem tvojimi Sinatiri in Nat King Cole
ki te spravljajo v orgazem
ampak jaz nisem nikakšen Nat King Cole
jaz nisem nikakšen Sinatira
ne njegov poženščen glas
Sovražim te
z vsem tem tvojimi kastimi in kompleti
ki se burvno blazno fino skidajo z mojimi spranim plaščem
ampak tenka jaz nisem nikakšen baldeč ali pinč
jaz nisem nikakšno drugo promesodno žena
Sovražim te
z vsem tem tvojim usmerjenim nenamem
ki te zdaj pusti da tu stojiš kot lipov bog
ki te zdaj pusti da tu stojiš kot lipov bog
z očmi kot krava pred zakolom

**dominikajetič
pločn sanj**

Svoja naga telesa
so položile
na pločnike

In smeh
jim je bil
v očeh

žena

Zena
Zena
Zena
Zena
Zena
z glavo
močeradna
In
sluzast
nasmeš
V ekspres
baru

**prišek čas
dežev**

Prišel je čas
deževja
in segel
ti bom v nadržje
in kronal
tvoje dojčke!!!

**milena šnik
pravlja**

V hiši sanj,
mi je čas odpril ljubeznice,
s soncem pričakovanj
in natrese srebrnih seme govornice,
ko je pomlad hitela
tja med dreve in mra,
kjer so novorojeni piščolci,
potočki gozdnih obzavrnostno žuboreli.
In sem spregovorila te,
v urah, ko se je noč
ko se je dan v mraknal,
ko se je veter sanj izlilami ljubezni
poigraval ...

**vera hotar
epital
v vihanem**

Tik, tak, tik, tak ...
Vsako jutro ista ura
Vsako jutro ista gon
moj, moj bogi jeklenasta,
betonska, bog: božji,ski,
zverinski ...
Neprobojna. Neprobojna.
Tik, tak, tik, tak ...
mina, stroj, sekunda.
Dragocena, bolj draga
Štiri, tri, dve, ena, nič.
Ofelija v vrta lokvarščaj,
o nič, moj ljubi, ljub
med uporniki in kralji,
o nič, moj ljubi,
med uporniki in kralji
si sam z Ofelijo,
s človeško melodijo smu.
Obsojen z obsojeno.
Gora,
Štiri, tri, dve, ena.
Nič. Jeklena, betonska,
neprobojna, neprobojna.
Končno izpodkopana.
Z rdečim čelom pod
z zbrbljenim srcem ja.
Premagana. Kronana.
Kronana z vihanem sivo zelene
večnosti, na čast Njega veličanstvu premaganki,
v slovo njegovega siva človeškemu.

**anica gorkič
vračanje**

Ob mrakovih sonca se vračam
vedno znova ...
Ampak jaz ne maram
belega kruha;
ne rabim tople sobe;
nočem vaše milosti
(preziram topoglavni svet,
ki drvi v pogubo, a je ne vidi).
Pustite me vendar, naj grem
svojo pot za soncem:
v mrzel dan, v mokrno noč
in naj glodam — z reveži —
— posušeno skorjico črnega kruha
v pozabljenem kotu tega sveta.

riž

Zrno k zrnu — lakota
Gledala sem riž.
bilo je v risu.
nekeje daleč zelo daleč
so poželi riž za žimo,
a so prišli vojaki.
bilo je nekoč ...
kollibe iz blata
bilo je žalostno
ko steptali so riž.
raztrganost sivke bede
in nasilje človeka,
gluhi krahovi revščine
so si podali roke
v pekliškem načrtu.
Bilo je nekoč,
ko so hoteli steptati
mali narod,
zgulbljen, zdihujoč
v krčih krvi.

**j. a.
dialog**

Kaj me ne poznaš, oče?
Tvoj sin sem, oče!
O, oče!
Le dobro si me ogledj, zrastel sem, zrastli
so tudi moji lasje, dolge imam. Ne, ne dotikaj
se mojih las.

Da, včasih si me božal po glavi in me ku-
štral, včasih si me tudi kdaj glasal, včasih si
mi tudi kaj povedal. Preketo dolgo je že od
tega. Se še spominjaš, ko si me vodil na spre-
hode? Hodila sva po Tivoliju in oklepal sem
se tvoje roke, kot da bi se že tedaj bal, da se
bosta najini poti razšli. Ob nedejlah je šla z
mama tudi mama in ko sem dobil sestrico, smo
šli vsi štirje iz zatočnega stanovanja na sveži
zrak.

Prosim? Ja, seveda stanovanje res ni bilo
takšno kot ga imamo sedaj, toda bilo je do-
mače in prijazno. V kotu kuhinje je stal star
štedilnik, na katerem je mama skuhala okusno
kosilo, takrat se še nismo mučili s konzervami,
ti pa si nosil drva; zdaj pa imamo električnega
in konzerve. Na kredenci je škripal star radio,
zdaj imamo novega z gramofonom, namesto
da bi gledali televizijo pa smo zrli skozi okno
na dorišče.

Sem dolgočasen, ne? No pa pustiva to.

Dobili smo pač novo stanovanje tu v stolp-
nici, ti si si priskrbel boljšo službo in ko je
šla Vesna v šolo, se je zaposlila tudi mama.
Midva pa: vrtca-šola-doma: »Dobro jutro, Lahko
noče. Rabili smo denar, denar za opremo, denar
za televizijo, denar za avto, denar, denar,
denar. Denar, sveta vladar! Obsedel vaju je
umazan demon denarja, grabila sta, hlastala
sta po denarju. Sovražim tak svet, svet denar-
ja! Kako?

Da, iz dna srca ga preziram.

Za koga sta zbiralta rjave tisočake? Za naju?
Ha, ha, ha ...

Zakaj, da se smejim? Da za naju, res je.
Potrebnovala sva hrano, obutev, obleko po naj-
novejši modi; morala sva biti lepo oblečena,
kaj bi sicer rekli sosedi. Vse za to, da bomo
imentnejši kot sosede.

Vraga, kaj me pa trigaajo sosedi, vsak naj
zase skrbi!

Razvadila sta naju oče, razvadila. Imela
sta premalo časa za naju:

»Otroka, popoldne imamo z očetom sesta-
nek. Ko napiseta nalogo, gresta v kino,
tu je denar, potem pa pojdiš spat, zakaj z
očetom prideva pozno domov.«
Služba, sestanki, seje in tako naprej, midva
pa sva rasla.

Kaj pravis? Gotovo, saj nisva več otroka.

Od tedaj, ko sta kupila Opla, zaradi soso-
dovih, ki so imeli le Fička, se vidiva še redkeje.
Toliko, da mi daš kdaj denar in včasih celo
vprašas, kako mi gre v šoli.

Ce še hodim? Ne, niso me še vrgli iz šole,
najbrž se tebe bojijo.

A zakaj? Pustiva to, umazano je.

Raje me vprašaj, zakaj mama skoraj vsak
večer joče, ko te ni doma. Veš, tudi jaz hodim
v Unionsko klet. Nikdar ne bom pozabil tistega
večera, ko sem te zagledal.

Kdaj da je bilo to, vprašuješ? Bilo je tedaj,
ko so me prijatelji prinesli domov pijanega,
vsa hiša je bila pokonci in ljudje so se sgratah.
Briga me, kaj si mislijo o meni.

Ko sem se zbudil, sem izgubil očeta.

Kaj mislim s tem? In kaj misliš ti s tisto
črnolasko, h kateri si se tiščal kot klof?

Roke proč! Zgubil si pravico, da bi me pre-
tepal, zgubil si jo pri tisti črni cipi. Ljubezni
si ne moreš kupiti za denar, lahko pa žensko.
Takrat sem se napil do nezavesti, ti si pa užival
v njenem objemu. Nikar ne govori, da mi res,
zadosti sem že star, ti ji bi bil lahko oče.

Sprašuješ me, kje hodim in s kom se dru-
žim? Pogledj me, nisem sam in slep si, če nas
ne vidiš. Prost sem, svoboden in hodim kjer-
koli.

Se to ti povem, kje sem bil danes. Polnoč
je ura in jaz sem že doma in porih vsega še
trezen. Peter ima zabavo, pili smo, plesali in ...
kadar vaju ni doma se zberemo pri nas, kakor
pač nanese-enkrat ti, enkrat tam.

Ce je Vesna doma? Ne, ostala je pri Petru.

Ni ti prav? Torej postajaš moralist. Ogledj
si enkrat dobro Vesno, ni več tista punčka iz
prnega razreda, ampak je že cela punca. Kako
dolgo že hodita skupaj? Ja, dva tedna mislim
in morda se imata celo rada.

Ne, ničesar še ne ve o tebi.

Res lepa družina smo; oče lovec na ženske
glave, hči razuzdanika, sin huligan in objokana
mati.

Brez pridig oče, prosim, govoril bi, ko je bil
čas za to. Ne čudi se, če se ti smejem, pusti
me pri miru, kot si me doslej, ne maram tvoje
morale, ki je lažna. Sam si bom našel neki cilj,
dosegljiv cilj in si prizadeval, dosegljiv ga. Ti pa
ne moreš biti moj mentor in tudi tvoj svet
mi ni všeč, takšen kot si ti, nočem postati.

SLOVENSKO GLEDALIŠČE 1966-67 (12)

TROILUS IN KRESIDA ALI IGRA BREZ VREDNOTE

urejenega ali vsaj v urejenost stremečega sveta. Popolna razvidnost nesmisla in nič ter obenem tudi popolna samozadostnost in samoumljivost sveta lahko omogočata kvečjemu *igro*, ki bi jo danes mogli imenovati grotesko ali *igro brez vrednot*, *igro sveta*, kakršen je — in v *Troilus in Kresidi* je to *igra* samouničevanja in potrošnje predvsem tistih vrednot in smisla, ki jim pravimo ljubezenska in domovinska čustva, torej tistih vrednot, ki so po vsem videzu zmerom na nek način zunaj našega dvoma in spraševanja. Shakespeareova *igra* jih sicer ne spodbija, vendar pa tudi ne razkriva samo njune degeneracije, ampak jim preprosto in samoumevno odvzema možnost, da bi mogle nositi in predstavljati svetovni red. Skupaj s stvarmi, na katere so usmerjena, spreminja torej v čisto *igro* potrošnje tudi ta čustva sama.

Zunaj *igre* ni ničesar. V njej je tudi vse, kar je v *Troilus in Kresidi* komičnega ali smešnega; komičen ali smešen je torej zlasti sistem pravil, po katerih igra teče in ki se spreminja v samozadosten in samoumljiv, avtomatičen mehanizem — ter še posebej tisto, kar predstavlja temelj tej igri.

Ta temelj predstavlja namreč hkrati tudi sam začetek evropskega načina mišljenja, delovanja oziroma kar »kulture« sploh, *Troilus in Kresida* sta namreč parodija Homerjeve *Iliade*, to pa pomeni, da se Shakespeare v resnici spušča v *igro* o nekaterih bistvenih stvareh in postavkah našega sveta, med katerima domovina in ljubezen seveda nista ravno na zadnjem mestu. To izhodišče v bistvu sveta opisuje Jan Kott v svoji znani knjigi o Shakespeareu z značilnim začudenjem nad temeljitostjo Shakespeareove *igre* med dru-

gim tudi z naslednjimi stavki:

»Veliki Ahil, herojski Ahil, legendarni Ahil se valja po ležišču s svojo moško priležnico — Patroklo. Ta pederast, prepirljiv kot stara prekupčevalka, je bahač in bedak. Neumnejši od njega je samo še Ajaks, velik kup mesa s ptičjimi možgani. Iz teh dvih orjakov, ki sta ljubosumna drug na drugega, se norčuje ves tabor. Oba sta strahopetca. (...) V grškem taboru so kot opice drug drugega oponašali krvavi in mastni bedaki, veliki in težki zarobljenci. Tu se parijo dvorni mogočniki. (...) Paris kleči pri Heleninih kolenih kakor v viteških romanih. Paži igrajo lutnjo ali citre. Toda tej srednjeveški gospe iz viteških romanov pravi Paris Helena, pri Shakespeareu Nell. Prelepa Helena, grška kraljica, zaradi katere se bije trojanska vojna, dela dovtype kakor kurba iz londonske krčme.«

Iz vseh teh dovolj nedvoumnihih stavkov, ki jih seveda ni potrebno posebej komentirati, se zastavlja vprašanje, zakaj trojanska vojna potem sploh še traja. Vsa navedena dejstva je Jan Kott namreč malone dobesedno prepisal z ust Shakespearevih junakov. *Troilus in Kresida* se namreč od začetka do konca dogajata na ravni čiste in popolne razvidnosti.

O ljubezni torej ni več mogoče govoriti, trojanska vojna pa se kar naprej dogaja zaradi ženske. Ta ženska ni veliko vredna:

»... Vrnimo Heleno.

Odkar smo zanjo izdrli prvi meč, jih je na tisoče med nami padlo, nič slabših kakor ona. In če smo zgubili tisoče ljudi za stvar, ki sploh ni naša, ali, da je naša, ni vredna ene same desetine — ... «

(II, 2)

Nobenega resničnega razloga ni, da bi Helene ne vrnili Grkom, saj je tudi njim jasno, da je vojna za njo pravzaprav samo vojna zaradi užaljenega rogoznosa Menelaja — torej zaradi zadnje stvari, ki je na tem svetu vredno bojevanja. In vojna traja že sedem let. Tedaj si Trojanci izmislijo razlog: Helena jim je »zdaj stvar ugleda in časti, spodbuda za junaška in slavna dela, ki naj stro oblegovalce in nas na veke obdario z glorio neustrašnosti«. Ljubezen se je torej v temelju spremenila: nič več ni pomembna kot ljubezen, ampak velja le, kolikor predstavlja možnost za slavo, ugled in čast, o kateri bojo govorili še pozni rodovi. Ljubezen se je torej spremenila v enega glavnih medijev polasčanja sveta in njegove potrošnje, na kateri stoji svet, sicer pa je sama v sebi nekaj smešnega in nalnega ter pripada pravzaprav samo še otrokom in bedakom, ki ne morejo videti čez njen resnični rob. Prvi bedak je potemtakem Paris, Helenin priležnik, drugi Patroklos, Ahilov priležnik, in navsezadnje tretji Troilus, ki pa je v resnici zaljubljen — hkrati pa seveda vojak in kot Trojanec ujet v isti red antiljubezenskih pravil *igre* kot vsi ostali.

Zato si Troilus seveda lahko pridobi Kresido šele s pomočjo zvodnika Pandarus, drugega norca iz te Shakespeareove *igre*. Pandarus je namreč podoben Terzitu in njegovo zabavljanje ni nič manj določno od Terzitovega, čeprav je seveda omejeno na zvodništvo, s tem pa predstavlja pravzaprav že nov način pridobivanja, polasčanja in potrošnje — in ta nov način se v celoti ukvarja samo s starimi vrednotami, temelji in smisli. Pandarusu je namreč jasno, da mora dekle, lepo kakor Kresida, v danem svetu postati lajdra, saj bi v nasprotnem primeru odpovedalo eno od pravil *igre*. Zato Troilusa in Kresido malone dobesedno potisne v posteljo:

»Bog pa naj dá vsem, ki so še device tak čedne kamre, postelje in pandarje za strice.« (III, 2)

Ko naključje nanese, da morajo Trojanci zamenjati Kresido za Antenorja, ki so ga ujeli Grki, je jasno, da se bo Pandarusovo vedenje izpolnilo. Kresida se kljub prisegam o zvestobi takoj speča že z Diomedom, ki jo je prišel v Trojo iskat. Troilusova ljubosumnost je smešna, nič tragična ni v njej kakor npr. v *Othellu*. Nobenega zakona ni, po katerem bi mogla biti Kresida kaznovana. Tudi Troilus se nima kaj zgoditi, tudi Parisu in Heleni ne. Trojanska vojna teče naprej po pravilih, ki jih narekuje *igra*. Z njo pa se seveda ostaja v *igri* ves svet. Umreti mora edinole Hektor, ker je pozabil na pravila.

Na vprašanje, zakaj trojanska vojna sploh še traja, saj ni razloga, ki bi jo opravičeval, je potemtakem seveda nemogoče odgovoriti. Traja zato, kar pač traja, torej v skladu s prologovo napovedjo:

»Vi pa sodite strogo ali milo: kar bo, pač bo — kot se bo obrnilo.«

Igra je brez razlogov, sicer bi seveda ne bila *igra*. Razlogi so seveda zmerom v vrednotah, v svetu pa, ki ga pred nami razkrivata *Troilus in Kresida*, vrednot ni in zato tudi besed: podlež, bahač, kurba, pederast, bedak, zvodnik, prekupčevalec itn. ni mogoče razumeti v vrednostnem ali moralističnem smislu, ampak kot preproste in enosmiselne označbe, ki pomenijo in predstavljajo tisto, kar je samo na sebi in ne z ozirom na nekaj drugega ali drugačnega. *Igra* je namreč popolnoma samozadostna.

Na tem mestu pa se seveda odpira cela vrsta problemov, ki se predvsem dotikajo izjemnega položaja *Troilusa in Kreside* v Shakespeareovem dramskem opusu. Pričujoči zapis teh vprašanj seveda ni mogel niti približno eksplicirati. Dejstvo pa je, da imamo v resnici opraviti z izjemnim svetom, katerega temeljna značilnost je vitalizem, in s stališča vitalizma je v tem svetu pravzaprav vse odprto in mogoče. Dejstvo pa tudi je, da uprizoritev *Troilusa in Kreside*, ki jo je v ljubljanski Drami režiral Franc Jamnik vprašanja po temeljnih dimenzijah svoje *igre* ni odpirala, saj je ostajala vse preveč na robu burkaste komedije, ki je šokirala z lascivnostjo in manj s samoumljivostjo in samozadostnostjo sveta, ki ga je razkrivala.

Natančnejše pa bo o vsebini in pomenu uprizoritve same še potrebno pisati.

Andrej Inkret

Edmund Chambers postavlja nastanek pričujočega, manj znanega besedila Williama Shakespeara v letih 1601—1602, torej neposredno po *Juliju Cezarju*, *Hamletu* in tik pred nastanek »crne komedije« *Milo za drago*, s tem pa seveda tudi precej pred tragedijo *Kralj Lear*, napisano 1605. leta. Ta podatek navajamo zato, ker so že na prvi pogled vidne nekatere temeljne razlike med navedenimi besedili, tako da se moremo vprašati po tistem posebnem položaju, ki ga v tem obdobju in po vsem videzu tudi v Shakespeareovem dramskem opusu sploh zavzema *igra Troilus in Kresida*. Ta *igra* je namreč v vsakem pogledu izjemna, skoroda v resnici »nešeksirska«, saj je v njej najbolj radikalno in temeljito porušen kakršenkoli naravni, družbeni in svetovni red — ki bi po tej ali oni strani utemeljeval in osmišljal dogajanje in delovanje ljudi v svetu. Če natančneje premislimo, se sicer vse zgoraj navedene Shakespeareove *igre* posvečajo razpadu nekega trdnega objektivnega reda in analogno z njim tudi razkroju temeljev, smisla in vrednot v svetu, vendar pa z izrazitim vitalističnim poudarkom — s poudarkom na izjemnih človeških usodah, ki bodisi povzročajo razkroj svetovnega reda, bodisi skoz svojo izjemno usodo ta razpad preživljajo ali pa aktivno in s čisto, izjemno močjo skušajo spet uravnati, sklicujoč se pri tem npr. na »zrelost« ali »pripravljenost« — ta red vendarle in kljub vsemu v resnici le zmerom na novo vzpostavljajo. Celo v *Kralju Learu*, tej najbolj totalni in brezizhodni Shakespeareovi tragediji ta red eksistira — že v neizbežnosti in brezizhodnosti svojega razkranja, saj stoji na njegovem začetku popolnoma jasen in nujen vzrok, iz katerega je seveda mogoče dovolj zanesljivo sklepati tudi na vse njegove posledice. V *Kralju Learu* natančno vemo, kakšen je red, ki se razkranja, kaj ga razkranja in zakaj. Zato so tragične dimenzije tega besedila izredno razvidne, jasne in takorekoč plastične — in zato je navsezadnje tragika tudi mogoča, saj v celoti raste iz točno določenega nesoznamja med izjemno človeško usodo in danim redom v svetu.

Troilus in Kresida, ki sta nastala nekaj let pred *Kraljem Learom*, pa nas prestavlja v svet, ki se takorekoč začenja šele neposredno po zaključku *Learove* tragedije, na razvalinah njegove usode, v svet, ki je potemtakem že docela razpadel in razkrojen svet, v katerem tragedija sploh ne more biti več mogoča. *Troilus in Kresida* nam torej ne prikazujeta razpada jasnega, logičnega in razvidnega reda, smisla in temeljev sveta od začetka do konca, ampak nas kar naravnost prestavlja v sredo sveta, kjer je razpad že opravljen:

»... ker terja to značaj te igre, ki naj se, gledalci dragi, začne, preskakujoč zametke zdrah, kar na sredini, tako da pospravi le tisto snov, ki jo lahko prebavi. Vi pa sodite strogo ali milo: kar bo, pač bo — kot se bo obrnilo.«

(Prolog)

V tem svetu, v katerem bo, kar in kakor pač bo, je seveda brez smisla sleherni poskus, ki bi si ponovno prizadeval urejati, utemeljiti in osmišliti početje ljudi v njem in ga na ta način premagati ali »preseči«. Zato v tej dramati tudi norčevska jasnovidnost ne pomeni nič več in zato je Terzit, nekakšen pendant Norcu iz *Kralja Leara*, lahko samo še podlež, »pokvečen in prostaški Grk«, torej še slabši od ostalih in lahko edinole zabavlja čez nas:

»Agememnon je nor, ker misli, da ima komando nad Ahilom, Ahil je nor, ker Agememnonu pusti komandirati, Terzit je nor, ker takemu norcu služi, Patroklos pa je norec po volji božji. (...) Sama svinjarija, sleparija, budalost! In zakaj ves ta hrušč in trušč? Za eno candro in njenega moža, ki ga je vlekla za nos. Res, imenitnejše stvari, ki bi zboljšale vkup to večno skregano Grčijo in jo poslala k vragu, si skorajda ni moč misliti. Naj bi jih kuga s krastami in garjami pa ogenj, meč in pohujšanje!«

(II, 3)

Zato je seveda tudi smrt, ki predstavlja temelj in zavezo tragedije, tu samo še bedast nesmisel, zato je kar smešna, saj se v njej ne odkrije nič. Smrt je postala običajni in masovni pojav, in nič nenavadnega ni, če navsezadnje umre tudi trojanski junak Hektor. Seveda pa so s tem že vnaprej izključene in onemogočene vsakršne izjemne človeške usode, ki bi si tako ali drugače svobodno izbirale takšne svoje odločitve in dejanja, ki bi potem tudi v resnici kaj pomenila. Dogajanje poteka po neizgovorjeni in neizgovorljivi besedici »morati«, čeprav je že od samega začetka jasno, da ta beseda vodi le do čistega nesmisla, ki lahko potegne za seboj kvečjemu še nove nesmisle, novo »pomasovljenost« in novi nič, hkrati pa je vendarle mogoče počati karkoli, saj poleg nesmisla, temeljne značilnosti sveta, tu ni ničesar zavezujočega.

Vse to je že vnaprej jasno, vsi to vedo in vendar se vsi udeležujejo tega temeljnega in splošnega toka sveta. Zato so junaki, izjemne človeške usode, zdaj samo še bedaki, pederasti, bahači, zvodniki, rogonosci in prekupčevalci z vsem tistim, kar jih je nekdanje delalo izjemne, močne in svobodne. Edino, kar je torej še mogoče, je samouničevanje in sladostrastje, na koncu katerega bo ostal nič. Tisto, kar ta nič še posebej poudarja, imenuje v svoji spremeni besedi k slovenski izdaji *Troilusa in Kreside* (»Slovenska Matica«, 1965) Vladimir Kralj satiro na »dva osnovna moralna temelja človeške eksistence, heroično domoljubje in svetost ljubezenskega čustva«. Vendar pa v *Troilus in Kresidi* ta »satira« ni izrečena z nekega trdnega, »moralnega« izhodišča, saj se v tej igri Shakespeare po vsem videzu sploh ne zavzema za restituiranje rodoljubja in za ponovno posvečenje ljubezenskega čustva. *Troilus in Kresida* do stlišče že po svoji temeljni strukturi onemogočata, saj je v tej igri svet kljub nesmislu in niču, ki ga razkranja, vendarle na nek poseben način samozadosten in samoumljiv, in v njem ni ničesar, kar bi določno opozarjalo ali pa se vzdigovalo nad njegovo temeljno značilnost, nesmisel in nič.

Ta popolna zaprtost v nesmisel in nič seveda onemogoča tudi izrazitejšo komedijsko strukturo samo. Trdna moralna izhodišča so namreč v temelju potrebna tudi komediji, ki je izrazita gledališka zvrst

HERMAN VOGEL

JEZIKOVNJE BLODNJE

1. V moji glavi se že dolgo spreha paje, izmislija si čudne besede in jih drugo k drugo obeša na nevidne vrvi kakor negodne ribe.

2. Na slehernem mestu v ustih je možnost za glas. Visijo v njih kakor cvetovi s klasa. Jezik imaš čisto pri roki.

3. (Prenos navzven)

Izpušči besedo, pa je živi ne vrne več v rojstno votlino. Če jo vrne, se priplazi v obleki tuja, postavi se ob ognjišče in se zelo nerodno počuti.

4. Skozi tisoče plasti mi zlogujete svoje besede. Na vaša ramena so sedale skale, prah in pepel. Vaša lica so bila dno za nešteto morij in rek. Mučite se. Z rezlom jezika se spravljajte nad pokrajine, prostor in čas.

Ni mi ne morete reči. Bolje, da se v svojem ozadju razidete, se napičite v vse možne smeri. Lahko vas poslušam, lahko vas sprejemam, a vendar bom moral reči nazadnje: njihov glas je bil siv, kaj neki bi lahko pomenil? v zrak vrženo črko

5. (poskus)

Tam, kjer usahne moč mojega jezika, se odnese v zastalih zlogih, padaljujem svoje prodiranje s prsti. Takrat se vsi zohje obrnejo nazven, grizejo okrog sebe v vse širšem krogu. Od dotika počasi odpadejo razdalje od mene v svet.

Nato pride poskus da bi govoril s kožo, vendar se na kocu samo še tresem. Ampak to je muzika višje sorie in tako sovražim že od nekdanj. Zato začnem preštevati kline, ki jih zasajam v slednjo svojo stopinjo.

6. (ubeseditiv) Takole se bliža črka na tipki črki na papirju, jo udari in potegne iz papirja. Takole leti črka s papirja s črko na tipki sem proti očem in se ne ustavi, kjer se ustavi tipka s črko, ampak leti naprej sem proti očem in v oči se zapiči in išče si glas.

7. (pomen)

Določam prostor svojemu jeziku: na sredi med daner in pred sto tisoč leti. Iščem maternico svojih misli: daleč pred Prometejevo krajo. Porečete: kaj potlej počneš na tem svetu?

Saj res: kaj neki počnemo?

V minulih dneh, od 4. do 9. aprila, je FO pravne fakultete v Ljubljani organiziral in izvedel X. jubilejni partizanski pohod študentov prava, ki so se ga udeležili študentje in študentke pravnih fakultet iz Ljubljane, Zagreba, Beograda, Sarajeva, Skopja, Niša, Novega Sada in Splita. Trasa pohoda je bila začrtana po poteh Prešernove brigade z začetkom nad Skofjo Loko in nadaljevanjem preko Dražgoš v Češnjico, Robidnico, Cerkljo, Sovodnji in Trebijo, kjer se je pohod slavnostno končal. V vseh omenjenih krajih so udeleženci skupaj z domačini organizirali proslave in mitinge, ki so mnogim obudili spomine na dni, ko je tam okrog še bojevito počelo partizansko orožje.

Nekaj se je končal še pred začetkom. Štabni spaček je vcrknil, ko je ravno krenil na pot. To je bilo dobro, ker je bila s tem objektivno zagotovljena enakopravnost: štab je moral hkrati s svojo vojsko krepko doživljati zgođe in nezgođe napornega marširanja po neudobnih hribovitih poteh. Sicer pa — kaj hočemo: partizanstva včasih tudi štabom ni prizanesla...

«Prekleta svojaj! Bodo že prilezli preko tistega roba ali ne bodo!» je ob treh popoldne rohnel intendant na dvorišču dražgoške šole. In kaj ne bi: kosilo je bilo že davno gotovo, pionirski in tov. Dežman so že debelo uro čakali, da bi sprejeli svoje goste, le-teh pa ne od spodaj, ne od strani, ne od zgoraj!

O, pač: eden je že bil tu! — Tone je zasopel sedel na skali poleg kuhinje ter pripovedoval, kje so ostali. Kakšno uro ali dve, pa bodo tu.

«Uro ali dve! Torej ob štirih, petih, namesto ob dveh!... no, lepo, prav zares lepo smo začeli!» Intendant se je razburjal, kot da so mu ukradli poln kotel kosila. Ni mu bilo zameriti: zelo je želel, da bi se točno in v vsej količini pojedlo tisto, kar so s tolikšno zaverovnostjo pričarali »njegovia fantje v svoji poljski kuhinji...

V češnjiškem združnem domu je soba. Nič posebnega. Toda v to sobo se pride naravnost skozi hodnik, dvorano, hodnik in kuhinjo. In v tej sobi je usodnega prvega večera zasedal štab. Zasedanje je bilo dolgotrajno in napeto. O čem so govorili, se ne ve, kajti šlo je za vojaške skrivnosti o naslednji etapi pohoda. Učimo se pač iz napak; pri nas še celo...

Miting pravzaprav ni prinesel nobene pomembnejše novosti razen nekaj podrobnosti, o katerih bo zgodovina spregovorila kasneje. Vsakdanjost ta miting seveda ni bil, kajti mitingi dandanašnji niso več vsakdanjost, vsejugoslovanski še celo ne. In recitatorjev, kot je bil npr. očetovsko razpoloženi Tone, ni več na pretek, tudi deklet kot naša brhka Minja ne vidavamo več pogosto s pesmarico v roki. Pa Mary, zadovoljni Maks s harmoniko, ta nam jih je godel.

Nekateri so se tresli. Pa ne od strahu, kje pa! Samo noč je rahlo in tiho nasula po senikih, ker so spali, svojih dobrot: pravo, pristno temo, pa lahnega spomladanskega vetra in imenitnega zimskega mraza, ki si ga je izposodila gori na zasneženih pobočjih Ratifovca in Blegoša.

Vse je spalo, kolikor je v mrzli noči spati moglo. Le Brane, naš mili Brane, se ni dal. Ob polnoči, ob enih ali ob treh zjutraj — njemu je bilo vseeno! Neumorno je iskal svoj »smoči izgubljeni šal«. Tisti, ki so ga videnali, niso mogli priti do kraja v ugibanju, ali ga nosi vsemogočna spomladanska luna ali nekoliko manj mogočni proizvodi gorenjske žganjekuhe.

Oblačna noč je govorila za to drugo alternativo...

Kuhinja je stala na sedlu. In kje naj bi sicer stala? Tu, pod kozolcem dvojni-

PRAVNIŠKI MARŠ 67

kom, je bilo zagotovljeno najboljšo ventiliranje, kar si jih kuhinja misliti more. In vojaški kamionček, naša potujoča shramba, je mogel samo do tu in niti meter dalje. (Pravzaprav se je ustavil že meter pred kozolcem, v jarku, s katerim je lastnik zavaroval tla pod kozolcem pred tekočo vodo. Toda porinili smo ga čez. Op. pis.) In sploh! Dež, ki je strašil okrog kuhinje, personala ni motil, kajti kuharjem ponavadi najbolj nagaja vročina, vlaga že niti ne toliko.

Pač pa je vlaga (beri: dež) nagajala tistim, ki so ob pol enih primarširali mimo tega slovitega kozolca — kuhinje. Za tiste pod kozolcem (kuharji, intendant, kmet in nekaj mlajših firbcev) je bil pogled na kolono čudovit. Videli so pravo pravcato partizansko brigado, premočeno, premraženo, utrujeno, morda celo lačno! Kakšni obrazi, kakšna patetika...

Toda intendant je bil že glasen: »Zavijte v levo! Do vasi — še dvesto metrov! Komandant! Kmetje naj takoj postavijo nekaj litrov žganega na mizo! Za zdravje, kaj-

pak! — Komandant, moker in prezebel, je mrko prikimal. Prekleta vreme!

Na razgretih kmečkih peceh je bila klima znosnejša. Prva, druga in tretja četa — skratka, cela brigada — so bučale po treh prostornih kmečkih »hišah«. Zunaj je snežilo, poti je bilo torej za ta dan konec. V sobah pa je bilo tako prijetno toplo, posebno še tistim, ki so se poleg peči ogrevali s šilcem imenitnega domačega. In to domače je dišalo skoraj vsem: zdravje je le zdravje! In preventiva je tudi nekaj, je nekdo rekel, ko je pil čaj.

Sicer je bil pa to mali paradiz: Aleš se je pogovarjal z Minjo, Brane z Vanjo, Tone s kmetom, Stole z Jocom, skratka, vse se je pogovarjalo. Nekateri o tem, kako je bilo, nekateri o tem, kako je, ostali pa o tem, kako bo.

Ob tem je minilo kosilo, večerja, četrtkov večer, ki so ga naše kolegice in kolegi z juga temeljito prevalčkali in prepočkali in katerega nihče od prisotnih ne bo kmalu pozabil, pa naj bo še tak neavditiven ali nevizuelen tip...

Jutro se je zbudilo v belem.

Kolegom iz Skopja, Splita, Beograda... se je zdelo nekaj nenavadnega v aprilu gaziti sneg. Posebno še tistim dvanajstim, ki so neuklonljivo potiskali kamionček po četrimetrski belini. Kuhinja je pač morala z »vojskos...

Bolnica Franja, Cerkljo.

Tiste tri, štiri ure so bile pravzaprav eno samo veliko doživetje. Pesem, pa imenitno kosilo, pa miting in čudoviti govor generala D. Svare — Duleta, pa kólo, pravo pravcato kólo skozi ves trg za slovo...

In prišel je zadnji večer.

Zadnji. Konec... Morda se je tega zavedal sleherni udeleženeec, zdaj že tovariš, prijatelj, brat. In morda je bil zaradi tega miting v Sovodnji tako sproščen, pa vendar globok, tako poln neizrekljivega humorja, pa vendar nekje jedko, neizprosno resen, tako prisrčen, pa vendar... In morda je bil ples in tovariški večer, ki je temu sledil, zato tako živahen, živ, poln.

Nekaj je ustvaril ta pohod.

Nekaj lepega, velikega. Nekaj, kar se lahko imenuje bratstvo, tovarišstvo, kakor koli. Nekaj, kar se ne da zlahka popisati, in kar se ne da zlahka pozabiti, če doživiš. Nekaj, kar te nese, če izgubiš moč, nekaj, kar te umiri, če izgubiš smer... nekaj...

Sobota, 8. 4. 1967, dvaindvajset petnajst. Peron III. Postaja Ljubljana.

Slovo s kolegicami in kolegi iz bratskih republik je bilo en sam sen, krčevit objem, en sam silovit, morda grenak poljub. »Kennedyjeva« je potegnila in vlekla, vlekla...

Komandant in njegovi so dolgo nemo zrli za vlakom, ki je peljal — v vsakdanje življenje.

Fakultetni odbor pravne fakultete v Ljubljani se kot organizator X. jubilejnega partizanskega pohoda študentov prava ob tej priliki javno zahvaljuje vsem, ki so prispevali k njegovi uresničitvi, predvsem še pokroviteljem — dekanu pravne fakultete v Ljubljani prof. dr. Petru Kobetu in Prešernovi brigadi; JLA, ki je prispevala vozilo in kuhinjo z najboljšim osebjem, ZZB NOV, ki je pomagala na terenu, ter trgovskima podjetjema Prehrana in Zito, transportnemu podjetju Ljubljana-Transport ter Ttransurist. Hkrati se zahvaljujemo vsem posameznikom, ki so na kakršenkoli način sodelovali pri uresničitvi pohoda.

Janez Breznik

ŠTUDENTSKI TURIZEM

DELO PZJ NA REKREACIJSKEM PODROČJU

Znano je, da sodobno življenje zahteva od človeka velike psihofizične napore, ki jim je izpostavljen vsak dan na vsakem koraku. Beton, ki je poleg asfalta in bencinskih hlapov in saj iz dimnikov skorajda človekov zvesti »prijatelj« in spremljevalec in nemir, pehanje za materialnimi dobrinami, kar povzroča nevroze na drugi strani — vse to napravi iz človeka sužnja. Ta človek sploh pozablja na to, da so skoraj na dosegu roke prijetni, mirni kotički, prikupna zabavišča in domovi sonca in zdravja.

Pri vsem tem se vprašujem, kdo in kako naj omogoči človeku njegovo vrnitev k naravi. Skušal bom najti tudi odgovor.

Ena teh organizacij je Počitniška zveza, katere osnovni namen je nuditi mladim vzgojno, zdravo in poceni preživljanje prostega časa in na tem temeljijo vse naloge omenjene organizacije, pa čeprav se pojavljajo v najrazličnejših oblikah dajavnosti.

Oblike tega dela so: izleti, letovanja, zimovanja, taborjenja in pohodi ter v zadnjem času organizirana potovanja v tujino.

Izleti so krajša ali daljša potovanja, organizirana z namenom spoznavanja krajev, običajev, zgodovinske in kulturne slike vasi, mest, posameznih pokrajin. Sem vsekakor spada tudi izvedba raznih tekmovalnih izven kraja prebivališča ter organizacija piknikov (letos v mesecu maju v Iškem vintgarju).

Letovanja so verjetno najbolj priljubljeno področje dela Počitniške zveze in naj omogočijo ter nudijo najcenejši dopust na morju in v gorah. Z namenom popestriti seznam krajev dopusta — počitnic je izvršnemu odboru PZJ na univerzi v Ljubljani

uspelo rezervirati nekaj mest v domovih in campih vzdolž jadranske obale (podrobnosti bomo pravočasno objavili).

Zimovanja so nekakšen protiutež letovanja in naj omogočijo študentu in vsakemu mlademu človeku rekreacijo v zimskem času. K tej aktivni rekreaciji nujno spada smučanje, drsanje, med pasivno rekreacijo pa ogledi raznih zimskošportnih in letnošportnih prireditev.

Omembe vredno in zelo pomembno področje dela Počitniške zveze je organiziranje pohodov po starih partizanskih poteh in skozi zgodovinske kraje. Na teh pohodih se mladi medsebojno spoznajo in na podlagi teh spoznanj raste medsebojno spoštovanje in zblizevanje. Na tak način neposredno nadaljujejo svetle tradicije iz dni II. svetovne vojne, ki pa navdušuje, ker ni prisiljena in prihaja spontano.

V zadnjem času pa se izvršni odbor PZJ na univerzi v Ljubljani trudi vključiti v mednarodni turizem. Skupna akcija s Komisijo za mednarodne zveze študentov (MO) rojeva svoje prve rezultate. Po predvidevanjih bo izvršni odbor PZ, omogočil preko šestdesetim študentom univerze v Ljubljani sorazmerno poceni potovanje in potepanje v socialističnih državah (Poljska, CSSR in Madžarska). V prihodnje si želimo na izvršnem odboru PZJ univerze v Ljubljani prodor tudi proti zahodu (Italija, Svica, Francija, ZRN, Avstrija).

V obvestilo še to, da v današnji številki Tribune objavljamo poizkus »Turističnega barometra za študenta«.

Z ozirom na to, da se je naše delo zelo razširilo, prosim vse, ki bi želeli z nami sodelovati, naj se zglase ob torkih in četrtkih od 13^h do 14^h na Trgu revolucije 1. Za podporo pri našem delu prosim tudi fakultetne odbore in njihove predsednike, da nam omogočijo v skladu z našimi načeli enakopravnosti (tokrat med študenti posameznih fakultet) organizirati mrežo družin Počitniške zveze.

Branko Slander

TURISTIČNI PROGRAM ZA ŠTUDENTE

6. in 7. maj
TEDEN NARCIS NA GOLICI
cena: 15 Ndin

točen čas odhoda bo javljen ob prijavah za akcijo
organizator: IO PZJ na univerzi v Ljubljani
rok prijave: 4. maj 1967, ob torkih in četrtkih od

13. do 14. ure, Ljubljana, Trg revolucije 1
30. april, 1. in 2. maj
IZLET NA TAMAR KOTOVO SEDLO IN VRŠIČ

organizator: taborniki »Ivan Rob«
7. maj
ENODNEVNI KOLEŠARSKI IZLET
NA SLAVKOV DOM
organizator: taborniki »Ivan Rob«
vse informacije in prijave vsak četrtek od 18. do 19. ure, Ljubljana, Trg revolucije 1
13. in 14. maj

IZLET NA STAJERSKO: LJUBLJANA—CELJE—PTUJ—STATENBERG—BORL—LJUBLJANA
cena bo javljena pravočasno
čas odhoda: ob 5,00 ali 7,30 (točnejše informacije kasneje)

organizator: IO PZJ na univerzi v Ljubljani
rok prijave: 11. maj 1967, ob torkih in četrtkih od 13. do 14. ure, Ljubljana, Trg revolucije 1

Poleg omenjenih akcij pa smučarski klub »Akademik« organizira enodnevnne smučarske izlete ob sobotah oziroma nedeljah v znana smučarska središča. Informacije na Trgu revolucije 1 v Ljubljani.

(nadaljevanje s 4. strani)

Marx je vse možne kriterije razlikovanja med človekom in živaljo (razum, religija, jezik, morala idr.) podredil temeljnemu razlikovanju, da so se ljudje začeli SAMI razlikovati od živali, ko so s proizvodnjo materialnih potrebščin začeli indirektno proizvajati svoje materialno življenje samo (Nemška ideologija). Kljub temu Marx ni ostal slep za druge kriterije, ki so pravzaprav že implicirani v prvem, kot:

- 1) smotrno ponašanje (»Kapital«),
- 2) da je človek nasproti vsem v odnosu kot nasproti univerzalnemu in je zato svobodno bitje (Pariški manuskripti),
- 3) refleksivnost, da svojo lastno življensko dejavnost lahko naredi za svoj predmet (Pariški manuskripti),
- 4) odnostnost. Žival ni v odnosu KOT v odnosu (Nemška ideologija).

F. Engels je v Dialektiki prirode (Cankarjeva založba, Ljubljana 1953, str. 244) — čeprav ima na drugih mestih določene kriterije, ki so skoraj identični Marxovim — postavil pretirano identiteto med elementarnimi metodami človeka in živali, ko trdi, da imamo skupne z živalmi vse vrste elementarnega razvoja in je razlika pri obeh le v stopnji razvoja ustrezne metode. Kaže, da Engels pod elementarnostjo takšnih metod, kot so indukcija, dedukcija, analiza, sinteza, posploševanje razuma, le operiranje s predmeti, nasprotno pa raziskovanje pojmov pripada samo človeku. Je pa tudi v tej Engelsovi absolutizaciji delček resnice, če jo primerjamo z dognanji sodobnih komparativnih psihologov in fiziologov. Sodobna fiziologija trdi, da že na njenem nivoju potekajo procesi kot analiza, sinteza, posplošitev, ločevanje, povezovanje, zadrževanje DRAZLJAJEV oz. roma VZBURJENJ. Če je npr. pogojni refleks vezan na dražljaj s 1000 nihaji na sekundo, potem prevzamejo to signalno funkcijo tudi dražljaji, ki ležijo blizu te meje, pod njo ali nad njo. Višja sinteza pa je npr. realizirana v sposobnosti odgovarjati na določeno kombinacijo dražljajev, a ne na posamičen dražljaj, ki je sestavni del te kombinacije, pa tudi ne, če je vrstni red kombinacije zamenjan. Tako je pes kmalu nehal izločati silno, če so zamenjali vrstni red signalov, sestavljen iz dražljajev kože, očesa in ušesa.

Oblikovanje jezika v nastajanju delovnega procesa je načelno človeku odprlo tiste možnosti, ki so popolnoma tuje živalskemu svetu. Tako se je pojavil nov način komuniciranja med individui, ki predstavlja pomemben činitelj pospešenega razvoja človeške vrste.

Značaj komuniciranja na ekonomskem področju v obliki menjavanja produktov, ki indirektno pomeni menjavanje oziroma prisvajanje izkustev, sposobnosti drugih ljudi, je prav tako tuj živalskemu svetu. Že Adam Smith je pokazal to razliko rekoč, da še nikjer niso videli nobenega psa, ki bi z drugim psom menjal kost.

Na psihološkem nivoju je nekoliko bolj nejasna identiteta in razlika psihičnih kvalitete pri človeku in živali, vsaj kar se tiče nekaterih elementarnih psihičnih stanj. Jok, smeh, je npr. izrazit človeški pojav, medtem ko bi bilo to že težko trditi za strah, čeprav je seveda jasno, da lahko tudi strah pri človeku pod vplivom specifičnih človeških kvalitete spremeni svoje elementarno pojavljanje.

Na splošno bi se strinjal s formulacijo filozofa Marleau Pontya, ki pokaže na razliko med živalsko aktivnostjo in človeškim delom: »Smisel človekovega dela je torej spoznanje vidnega sveta za vsaki »jaz« v pluraliteti aspektov, onstran trenutnega miljeja.« (cit. po F. J. J. Buytendijk »L'homme et l'animal, Gallimard 1965, str. 162) Stvari so torej polivalentne samo za človeka in to dovoljuje človeku, da spreminja objekte v instrumente ne samo pod prisilo trenutne situacije, ampak da jih ustvarja tudi za MOŽNO uporabo in zlasti za ustvarjanje drugih orodij. Če človek uporabi palico kot podaljšek roke, kot orodje, je za njega postala istočasno stvar z različnimi aspekti. Buytendijk zato opozarja, da ne smemo pomešati uporabe sredstev (moyens) za dosego objekta pri višjih antropoidih z uporabo orodja (outil) pri človeku (prav tam).

S temi fragmentarnimi mislimi skuša avtor spodbuditi študente različnih strok, da bi se oglašili s svojimi razmišljanji o problemu odnosa človek-žival, ki ga vsako obdobje človeška družba rešuje na svoj način.

RAZPIS

za delovno mesto referenta pri mednarodni komisiji centralnega odbora Zveze študentov Jugoslavije.

Pogoji:

1. visoka strokovna izobrazba
 2. znanje francoskega in angleškega jezika
 3. kandidat mora znati voditi korespondenco v angleškem in francoskem jeziku ter imeti nekaj prakse na podobnih delovnih mestih
 4. izkušnje pri vođenju poslov mednarodnega mladinskega in študentskega sodelovanja oziroma delovne izkušnje na podobnih delovnih mestih
- Prijave za sodelovanje pri razpisu skupaj s potrebnimi dokumenti o šolski izobrazbi, o znanju tujih jezikov in o delovni praksi pošljite centralnemu odboru Zveze študentov Jugoslavije, Novi Beograd, Bulevar Lenjina 6, in sicer najkasneje 15 dni po objavi tega razpisa.

Za prijavljene kandidate bomo po potrebi organizirali preizkus strokovne izobrazbe.

EHO TON?

Ze takoj na začetku, dragi novinar Eha tov. Vladimirovič, vam moram pojasniti, od kod neakademsko pisanje v nogometni kugi. Spustil sem se na nivo predmeta, ki sem ga obravnaval.

Na sploh pa, kar se tiče pouličnega žargona, ki naj bi ga uporabljal — klobuk z glave, vi z vašim nogometnim žargonom ste me posekali na vsej črti. Kar je res, je res.

Sploh pa nisem jaz žalil vseh, začeni pri športnih forumih in klubih ter končavi pri poštenih nogometnih delavcih. Zalijo se sami z dogajanjem v našem nogometu. In žalijo vse, ki še imajo kaj načel, pa naj bodo to športniki ali ne. Ze res, da mečem blato na nogomet, toda to je njegovo lastno blato, in če vam lastno blato prileti v obraz, ze res nimate za kaj pritoževati. Sem pa kadarkoli in kjerkoli pripravljen opravičiti se vsem poštenim nogometnim delavcem. Tistim, ki dokažejo, da niso nikoli kupovali ali prodajali igralcev, jih plačevali itd.

Da nekaj malega poznam nogomet, tudi berem o njem. Razen podatkov o obisku Olimpije sem vse ostale povzel po pisanju v tisku. In če bi vi, tov. Vladimirovič, bili kaj moralni, ne bi mogli blata na našem nogometu prodajati kot čisto zlato.

Lepo, da me spominjate na svetle vzore iz zgodovine; to me samo utrjuje v prepričanju, ki ga zagovarjam. Vaše navedbe — je bilo, je vzgajalo — spodbijajo vas, ne mene. Jaz sem pisal o nogometu danes, ne o nogometu včeraj. Vsi ti nogometaši, ki jih omenjate, so bili amaterji, kajne? Prav lepo vas prosim, da mi kot izvedenec za nogometne zadeve pojasnite, kako to, da je v času diktature tvegani nogomet lahko bil amaterski ter, kako in od kod danes delavskemu razredu taka silna potreba po plačancih. Ker ste me že tako ljubeznivo pozvali, naj se spomnim tistih nogometsev, ki so namesto v stališnice odšli s puško v roki v gozd borit se proti okupatorju, sem se spomnil še tistih, ki so dvajset let pozneje z denarnico v roki odšli taistemu okupatorju v garderobe.

Prosrite koga, naj vam poskusi dopovedati, zakaj imajo tovarne vajence. Ko boste domleli to, za marsikoga prav preprosto vprašanje, vam bo jasno, zakaj imajo nogometni klubi mladince, tudi v času profesionalizma. Prav, da so nogometaši dobri dijaki, ampak bog ne daj, da bi bili vrstnikom vzor, tudi brez tega je že zadosti hudega na svetu. Za 100 mladincev in pionirjev je bilo lansko leto pri Olimpiji porabljenih torek 18 milijonov. Na zvezi Partizana vam bodo lahko naštelii celo vrsto društev z istim številom mladine, ki pa v svojem celem obstoju od leta 1945 še zdaleč niso prejeli take vsote.

PISMO UREDNIŠTVU

Prispevek Branislava Vladimiroviča, novinarja »EHA«, ki ga je Tribuna priobčila v svoji prejšnji številki, se mi zdi — kljub temu, da skuša bralcu (za razliko od Viktorja Vesta) natančneje prikazati trenutno stanje v našem nogometu — prav tako naiven in dokaj smešen.

Poleg navajanj lucidnih trenutkov v našem nogometu in njegovih preteklosti se avtor sprašuje, ali tov. Vest sploh zmore misliti. No, tov. Vladimirovič, mar zmorete to tudi vi? Mar se vam zdi to žargonsko žaljenje in blatenje poštenih športnih delavcev tovariša Vesta tako brezobzirno neakademsko? Upam si trditi, da so ti poštenu športni delavci (namesto športni beri nogometni) za marsikatero prestopke in zaradi ribarjenja v kalnem v bližnji preteklosti zaslužili celo hujšo grajo in težje kazni, kot pa so jih. Sicer pa smo še vedno vsi tisti, ki se količkaj zanimamo za to športno panogo in ki na te stvari gledamo bolj kritično kakor vi, kljub temu, da nismo novinarji, globoko užaljeni. Užaljeni pa zato, ker nismo ljubitelji samo nogometa, temveč tudi ostalih športnih panog, ki danes kljub težkim finančnim težavam in težkim pogojem dosega boljše uspehe tako doma kot v tujini. Pri tem pa smo zelo presenečeni, ko navajate, da naša družba in njen razvoj, profesionalizem tudi zahteva. Res je tako... in s tem se vsi strinjamo! Toda pri tem še vedno ne vemo, za kakšen profesionalizem gre in za kakšnega naj bi se naša družba tudi zavzemala. Strinjamo se tudi s tem, ko navajate, da profesionalizma po sistemu samofinanciranja ni mogoče doseči čez noč. Toda to je le ekonomska plat v tej športni panogi, katero ni mogoče urediti čez noč, in mislim, da je tudi v bližnji kakor daljnji prihodnosti ne bo mogoče, dokler bodo naši poštenu športni delavci in funkcionarji pojmovali profesionalizem tako kot ga vi.

Takšnega profesionalizma, ki je blatil in žalil družbeni sistem z ekscesi svojih zvezdnikov, poštenih športnih delavcev itd..., si ne želimo in si ga tudi ne smemo želeli. Da ta profesionalizem poleg še ne pozabljenih izpadov ne dosega nobenih vidnejših uspehov v mednarodnem merilu ni potrebno posebej navajati. Razen uspeha nogometnega moštva Partizana, lanskoletnega finalista kupa evropskih nacionalnih prvakov, ta profesionalizem doživlja od 1962. leta dalje poraz za porazom in najhujši je bil lanskoletni — naši profesionalni zvezdniki so za razliko od nekdanjih skromnih amaterjev, svetovno nogometno prvenstvo spremljali ne kot igralci, temveč kot gledalci malega ekrana. Tu pa ni potrebno navajati vseh tistih števil, ki ste jih že vi, kajti to je druga plat medalje, etično — moralno, ki jo kažejo naši profesionalci in s tem odražajo odnos, ki ga čutijo kot športniki do vseh tistih dolžnosti, ki jim jih družba zastavlja in za katere tudi pošteno plača.

Sedaj nas zanima, kako je mogoče uresničiti sen samostojnih podjetij, ki bodo s svojim delom ustvarjala dobiček tudi deviznega dohodka in s tem tudi v bistvu vzgajala mladino, s trenutno kvaliteto produkcije teh podjetij. Kolikor se vi zavzimate za takšna samostojna podjetja, ki naj bi izvažala svoje produkte in s tem ustvarjala devizne dohodke, ste eden tistih izvoznikov (in ne edini), ki mislijo, da je plasma nekvalitetnega blaga na tujih tržiščih tudi možen. Morda si tuja tržišča takšno blago tudi želijo, toda to blago znajo vselej tudi pravilno oceniti in

pravne, da moramo biti samo potrpežljivi in čakati na rezultate. Jaz pa vam pravim, da so rezultati že tu in da nimamo na kaj čakati. Pregovor pravi, da je potrpljenje božja mast, ampak revež tisti, ki se z njo maže.

Tudi ni nebitveno, ali je Olimpija deseti ali trinajsta, če pa prejema dotacijo za vrhunski šport. Svoj čas, ko sem več zahajal v mesio, sem prav pogosto lahko videl mladince Olimpije po lokalih. Po času, prebitem v njih, so se več vozili z vlakom kot železničarji. Pa tudi mladince, ki ga omenjate v svojem pismu, je pravi revček; samo če pomislim, kako je moral v vetru in dežju s kolo dvora do Petrička, da je lahko dočkal vlak za Medvode, me kar zazebe.

Tisto o slovenski degenerirani mladini v vašem pismu vam bi se utegnulo še maščevati. Ta mladina verjetno res ni zlata, pa jo bo prej ali slej minilo. Docela vas razumem, da ne želite primerjati nogometa z gledališčem, celo vam je jasno, da bi se ta primerjava za nogomet končala kaj klavno. Lepo ste ugotovili, da primitivec potrebuje samo nogomet, ste pa nesposobni, da bi iz tega izvedli nadaljnje sklepe.

Podatek o obisku Olimpije sem dobil telefonično iz njene pisarne, nisem imel in tudi sedaj nimam nobenih dvomov v točnost obiska. Dvomim pa v vaš podatek o obisku; menim, da ste računali v številu 175.000 gledalcev tudi obisk, ko je Olimpija gostovala. To napako so zagovorniki nogometa napravili že na študentski tribuni o športu. V tem primeru so domačini v kraju, kjer je Olimpija gostovala, sploh brez gledalcev. Kar pa zadeva vprašanje, kateremu športnemu delavcu ali kateremukoli pametnemu človeku je prišlo na pamet, da bi primerjal nogomet in gledališče, bi skoraj res lahko rekel, da nobenemu. To je padlo na misel tov. Mladenoviću, nogometašu in novinarju.

Da dvigam glas in protestiram proti profesionalizmu. To bom počel toliko časa, da mi dokažete upravičenost profesionalizma, ali pa, da profesionalizma ne bo več. Vidim, da razvoj družbe to zahteva. TODA PROFESSIONALIZEM NI DRUŽBENA POTREBA, TEMVEČ DRUŽBENA ANOMALIJA. Pišete, da niti en naš nogometaš ni postal družben problem. To ne drži. Družben problem so skoraj vsi po vrsti. Zamenjete pač pojem družben in socialni. Težko pa je biti socialni problem človeku, ki si s pettisočakom prižiga cigareto, kot je to delal pred leti »ponosa« Jugoslavije. Tovariš Vladimirovič, z deviznim prilivom pa so pri nas zagovarjali že hazard, prostitucijo, striptease, pa dajmo zraven še nogomet. Pravzaprav ste ga dali sami.

Ton odgovora na vaše pismo je tak kot vaš, kar kaže že naslov, zato upam, da vam bo pogodu.

Viktor Vest

plačati. Po vseh anketah najvidnejših športnih časopisov v svetu jugoslovanski nogomet zelo malo cenijo in potemtakem smo upravičeni podvomiti v rentabilnost teh samostojnih podjetij, ki ustvarjajo devizne dohodke. Ta podjetja izvažajo tudi lastne proizvajalce »nogometnega blaga« in marsikateri od teh proizvajalcev s svojim nesolidnim, zvezdniskim načinom življenja večkrat žali in blati naš šport in domovino v celoti. Toda na drugi strani so tisti, ki si iz dneva v dan belijo glave, kako priti do najminimalnejših finančnih sredstev za prostore, trenerje in morebitne stroške, za tekmovalna doma kot v tujini in večkrat jim je dostop na marsikatero tekmovalno onemogočen. Mar vi, tovariš Vladimirovič, poznate imena teh vzornih in skromnih športnikov in ste mar slišali za njihove uspehe, tako evropske, svetovne kot olimpijske. Iz vašega prispevka tega ni moč razbrati, v katerem pišete kot užaljena stranka, ki ji niso ustregli z epiteti in hvalospevi. Zal jih vi ne zaslužite, ne vi, ne jugoslovanski nogomet s svojimi poštenimi športnimi delavci in funkcionarji. Takšen profesionalizem ne more vzgajati in koristiti družbi, temveč samo spekulantskim namenom posameznikov, katerim ni šport, nogomet, igra zaradi igre, vrhunski uspeh itd... najvišji cilj, marveč jim je važno tekmovalje na desetem ali trinajstem mestu na lestvici, kar za sedaj po našem mnenju ni važno. Tekmovalje zaradi tekmovalja je in bo ostalo geslo amaterskega športa. To pa ne more biti osnovno geslo profesionalnega športa, ki danes čedalje bolj pozablja na vse te drugačne najsvetlejše principe športa, ki le-tega tudi kastiurajo kot šport. Ne objokujem preteklih časov amaterizma, ki so danes v svetu (in bodo kmalu tudi pri nas) že minili, toda ne morem opravičiti profesionalizma takšnega kova, ki sanja o samoustvarjanju, samofinanciranju, na drugi strani pa ne izpolnjuje tisto, kar je za dosego tega nujno. Osnovna komponenta za dosego tega pa je v nogometu kvaliteta igre sama, doseženi uspehi v domačih in mednarodnih arenah. Takšnega profesionalizma z nerentabilnimi podjetji in nekalitetno produkcijo si ne more privoščiti niti najbolj razvita kapitalistična družba, čeprav bi si želela nogomet samo zaradi nogometa. Ko navajam kapitalistično družbo, pa lahko omenim tudi to, da so marsikateri problem te športne panoge rešili na bolj skromen način in ne tako kot pri nas, kjer smo nogomet povzdignili na najvišji piedestal. Verjetno vam je znano, da so nas v predtekmovalju za uvrstitev na svetovno nogometno prvenstvo izločili nogometaši kapitalistične dežele, ki jih pa ne moremo imenovati profesionalce, kvečjemu pač amaterje. Ta primer pa gre v prid samo amaterizmu in nekdanjemu pojmovanju in odnosu do športa, ki ga je amaterizem odražal.

Kolikor se zavzemamo za profesionalizem, se moramo zavzemati za takšen profesionalizem, ki bo prost vseh cmerav, z ekonomskega stališča napačnih pojmovanj. Profesionalizem v športu pomeni danes v svetu ravno tako ekonomsko panogo in kolikor se mi zavzemamo za podobno stvar, ne moremo mimo tega preračunljivega gledanja. To nas pa nujno pelje k naslednjim ugotovitvam: profesionalni šport bo pri nas moral svoje delovanje bolje planirati in marsikateri plan tudi izpolniti, da si bo lahko samostojno zaslužil za vsakdanji kruh. In slednjič bo moral profesionalizem pri nas, ki nismo kapitalistična dežela, sistem nagrajevanja bistveno spremeniti — po učinku, torej uskladiti z ostalimi ekonomskimi panogami.

Vladimir Gajski

KAREL ČAPEK

KAKO NASTANE ČASOPIS

NADALJNI FAKTORJI

Kakor hitro časopis prileti iz rotacijskega stroja, postane blago, ki ga je potrebno raznesti in prodati. To je stvar EKSPEDICIJE, ki časopis razdeljuje raznašalcem in kolporterjem ter ga razpošilja po našem planetnem sistemu, medtem ko ADMINISTRACIJA priskrbuje naročnike, oglase in sploh denar, s katerim BLAGAJNA izplačuje honorarje, plače in članom redakcije v glavnem predujme. Vsak od teh oddelkov se po pravici ima za najpomembnejši faktor pri časopisu. Medtem ko si redakcija iz določenih vzrokov misli, da je glavno imeti v časopisu novice, članke, aktualnosti in senzacije, pa administracija upravičeno meni, da je glavno imeti v časopisu kar največ oglasov, a ekspedicijska je nič manj trdno prepričana, da je glavno dati časopis bralcem v roke.

BRALCI so nadaljnji glavni faktor časopisa kakor zato, ker ga kupujejo, tako tudi zato, ker ga do neke mere sami delajo. V vsaki redakciji vlada kopica mnenj in navodil o tem, kaj »naš bralec« hoče ali noče imeti v časopisu. Naš bralec sicer ne mara samo to politiko, toda o njej hoče biti pošteno in odkrito informiran. Naš bralec je za izvajanje smrtnih kazni, kakor hitro se zgodi kakšen zločin, obenem pa ima rad, če se piše proti trpinčenju živali; naš bralec ima rad zvišena razmišljanja, toda poleg tega pa rad bere kaj zabavnega. Preprosto vse, kar je v časopisu, je tam samo zato, ker to naš bralec sam hoče. Praviloma pa naš zaveden bralec nikoli ne dá na znanje, kaj hoče v časopisu imeti; precej pogosteje in določeneje se ustno ali pismeno izrazi o tem, česar tam noče imeti; češ, cenjeno uredništvo, »če boste v časopisu še tiskali takšne volovščine kot o teh vegetabilnih vitaminih ali pa, da se nam mesarjem dobro godi, vam sporočam, da bom vaš cenjeni list prenehal jemati, s spoštovanjem ta in ta, mesarstvo. P. S.: Sedem let sem že naročnik vašega spošt. lista.« — Iz nekakšnih vzrokov, zakoreninjenih globoko v človeškem značaju, se neprimerno redkeje zgodi, da si »naš bralec« da to delo, da bi izrazil svoje soglasje; to je taka redkost, da redakcija, če se to zgodi, v prihodnji številki objavi, da »smo bili obsuti s sto in sto iskrenimi izrazi soglasja vseh plasti našega beročega občinstva«. Drugič se spet zgodi, da kdo v časopisu napiše, da je videl nekje pri Bojancih skakljati nič več nič manj kot kolibrija; in meni nič tebi nič redakcija nenadoma preplavi sto in sto pisem bralcev, ki naznanjajo, da so tudi videli skakljati kolibrija pri Senovem, v Ščavnici, ali eventualno tudi pri Vipavi. Tedaj začne časopis trikrat na teden pisati o življenju in navadah kolibrijev — zaradi domneve, da to naši bralci hočejo; nato pride iz bralskih krogov le ena sama pripomba nekako v tem smislu, da naj redakcija že dá enkrat mir s temi kolibriji; mi da imamo druge skrbi, na primer, kaj bo s tem obveznim me-

šanjem moke. S spoštovanjem ta in ta, pekarna. P. S.: Sem že osem let naročnik vašega spošt. lista, toda če boste tam še enkrat pisali o kolibrijih, vam bodo odpadli vsi naročniki iz našega okrožja, kajti tu še nihče ni videl nobenega kolibrija. — Iz česar se vidi, da so bralci nespoznavna bitja in da jih je težko zadovoljiti; kljub vsem tem slabim izkušnjam bodo bralci svoj časopis naprej jemali in v uredništvu bo še nadalje najvišji zakon, da to »naš bralec« hoče.

In glejte, kljub temu imajo ljudje svoj časopis radi; to se vidi kakor po tem, da ga pri nas večinoma poimenujejo s pomanjševalnicami in z zaupnimi vzdevki, kakor tudi po tem, da mu pravijo dobesedno »moj časopis«. Ne reče se, da kupujemo svoje vezalke za čevlje; toda vsak kupuje SVOJ časopis, kar priča o posebno tesnem in osebnem odnosu. So ljudje, ki ne verjamejo niti poročilom državnega meteorološkega zavoda, če jih ne preberejo v svojem časopisu. Toda tudi člani redakcijskega štaba z administracijo ter ostalimi službami imajo do časopisa, ki ga delajo, tesnejši odnos, kot ga ljudje navadno imajo do svojega dela; to je NAŠ časopis, tako kot je naša občina ali naša družina. Odiči od enega časopisa k drugemu je nekaj kot madež na karakterju; ali pa ima majceno škandalozne poteze — tako kot ločitev zakona. Preprosto, časopis je posebno familirano okolje, resnica, nekoliko cinično in mrzlično, mnogokrat površno in večno efemerno; mislim pa — če ti se ponovno rodil, bi se verjetno dal znova speljati na to, da bi mu tako ali drugače služil.

Prevedel Peter Kuhar

KOGENTNOST IN MORALNOST

A. Se strinjaš z mojo trditvijo, da je kazni, naložena tudi malopridnemu otroku ne-moralna, četudi je koristna?

B. Se. Kajti četudi je kazni koristna, je ne-moralna; ne-moralna zato, ker je zvezana s prisilo. Vse, prav vse, kar je v zvezi s prisilo, je apriori ne-moralno, pri čemer se posebej mislim na javne institucije in še posebej na javne institucije, kadar na kogentno (s prisilo) način dobivajo denar za svoje delovanje. Takrat so javne institucije: ne-moralne, ne glede na korist, ki od njih je.

A. Ne razumem popolnoma. Razumem, da je kazni ne-moralna; ne razumem pa, da bi bilo ne-moralno kogentno določanje denarnih virov.

B. Je pa enostavno: Denar, ki ga javne institucije dobivajo na kogentno način, imaš lahko za kazni. — Toda, naj ti razložim: kogentnost denarnih virov javne institucije sama po sebi kaže na nekoristnost institucije, kajti drugače bi javna institucija denar dobivala na prostovoljen način.

A. Toda v večini primerov je denar javni instituciji določen — konsenzno...

B. Ni važno. Ne glede na konsenz, je javna institucija ne-moralna, in se ve, ne glede na kakšno institucijo gre. Tudi ko gre za državo, ki ima konsenzno določene denarne virov.

Vendar so razlogi, ki opravičujejo obstoj javne institucije, ne glede na njeno ne-moralnost. Ko sva v začetku imela primer malopridnega otroka, sva skoraj dejala, da je kazni upravičena, ker se bo otrok — verjetno — poboljšal. Se posebej pa se najdejo opravičila za državo: pomisli samo, kakšne koristi od države so! In veš da je država nujna, in da si države ne moreš predstavljati drugače kakor s kogentno določenimi viri denarja; če pa si jo, pa si ne predstavljaš države, ampak kaj drugega (tudi nič).

B. Res je. Lahko še rečeš, da sploh ni javne institucije, ki ne bi imela kogentno določene virov denarja. Izjeme so mogoče: Rdeči križ, kakšne religiozne ustanove, pri čemer je, paradoksalno, moralnost določena — kogentno, ker religiozne ustanove same določajo, kaj je moralno in kaj ni. In ko označujejo prostovoljne prispevke kot zelo moralne, jim prav zaradi svojega označevanja dajejo kogentno in hkrati ne-moralen značaj.

A. Ne glede na že dvomljivo moralnost verskih institucij vsekakor zanimivo. Toda zaradi stvarne nezmožnosti drugačnega določevanja denarnih virov ne gre drugače, kakor da se kogentnost dopušča in prenaša predvsem zaradi koristi, ki jih javna institucija nudi in za katere je, razumljivo ustanovljena.

B. Ne. Ne, ne morem se strinjati. Iz tvojega ne sledi kaj drugega kot da je ne-moralnost javnih institucij: nujno zlo; s čimer se sploh ne morem strinjati. Ne-moralnost je le znamenje, da javna institucija ne ustreza popolnoma potrebam ljudi, da deluje prepočasno, da je odtujena in tako dalje. Ter da zato ne uživa podpore javnosti. Takrat so tudi koristi javnosti zdaleč premajhne, da bi jo namreč nekogentno podpirala. Takrat je javna institucija koristna le skupinici ali skupinici in njihovim ciljem in tudi splošno koristnim (deklariranim) abstraktnim ciljem.

A. No prav, korigiral bom svoje trditve: kratkotalo — javno institucija, in še posebej na študentsko Tribuna. gentno; pri čemer se nobene koristi ne smejo omenjati.

Sicer pa prenesiva razgovor na konkretne institucije in konkretne primere: na tisk, ker je tisk posebno zanimiva javna institucija, in še posebej na študentsko Tribuna.

Tudi tisk je ne-moralen, kadar ima kogentno določene virov denarja... Ali, če preciziram: ker ni v popolnem interesu javnosti — nima prostovoljnih denarnih prispevkov, se pravi: piše ne-moralno.

B. Tako. Tudi jaz bi rad nekaj preciziral. Omenjaš interes javnosti. S tem interesom je pa tako, da nikoli ne veš, kaj je interes javnosti, ker ga vsakdo tolmači po svoje in ker ga povrh redkokdaj kdo ugotavlja. Zato bi raje videl, da ne bi omenjala interes javnosti, ampak resnico, težnjo po resnici.

A. Pustiva to zaradi enostavnosti in reciva, da se interes javnosti in resnica pokrivata... Pri tisku, če nadaljujeva, v večini primerov ni kogentno določenih denarnih virov, ampak čisto navadne (neobvezne) naročnine. Vendar tudi z neodveznimi naročninami (se razume, tudi z neodveznim nakupovanjem) ni ničesar spremenjeno, kajti nemože je, da nekdo, ki dela za javnost, za to zahteva plačilo.

B. Torej bova rekla: javna institucija tiska je, kljub neobveznosti naročnin, ne-moralna... Vendar si je iluzorno predstavljati drugačno funkcioniranje javnih institucij, saj drugače lahko zamre organizirano življenje...

A. ...organizirano na takšen način, kot je danes...

B. ...lahko torej zamre organizirano življenje. In ker je vse v življenju močno prepleteno, katera institucija (organizacija ljudi za kakšen namen) ni javna in ker vse institucije delujejo le, če imajo denar, ki ga dobijo v glavnem s prodajo ali zamenjavo svojega (ne) produkta, se pravi delujejo vse ne-moralno.

In zaradi omejene konfuznosti sveta, dajejo institucije celotnemu življenju pečat ne-moralnosti. Tako da lahko govoriva o totalni ne-moralnosti sveta.

B. O totalni ne-moralnosti sveta, da.

A. Preidiva zdaj še enkrat na konkretno, na študentsko Tribuna, list, pri katerem se je na miniaturo (in drastičen način) pokazalo nasprotje med kogentnostjo (obveznim naročanjem) in moralnostjo.

B. Nepotrebno se nama bo opredeljevati, ali je Tribuna ne-moralen ali moralen list...

ČASOPISK

UVODNIK

Najprej dvogovor v kavarni, potem govorice za vogalom, nato sestanek pa sestanki, zbori in seje, posvetovanja, konference ter končno kongres in z njim dvogovori po kuloarjih, potem pa se vse skupaj začne znova.

ZUNANJA POLITIKA

Quousque tandem, o Johnson v Vietnamu?

Wilson je srsbec, de Gaulle privlačno in trmasto dekle, združitev Evrope poroka in Zahodna Nemčija mešetar. Italija in Danska sta priči, Amerika je za doto, Bruselj je matični urad. Celotna Evropa je hrupna krčma, Sovjetska zveza krčmar in vse skupaj račun brez krčmarja.

NOTRANJA POLITIKA IN GOSPODARSTVO

Nekateri ljudje nimajo drugega dela kot da zjutraj vstanejo in si ves ljubi dan izmišljajo objektivne okoliščine, zaradi katerih čez dan niso mogli nič storiti.

Da se razumemo: vključitev v mednarodno delitev dela ne pomeni vključitev v delo mednarodne delitve.

TOPS: Biti ali ne biti, to je zdaj vprašanje, vredno milijone.

SPORT

Kadar hočete reči, da Olimpija igra tak nogomet kot amaterji iz conske lige, se pazite, ker s tako primerjavo lahko užalite conske nogometaše.

LOKALNA KRONIKA

Roka roko umije, obe pa kradeta brisače.

Obtoženec se na sodni obravnavi ni mogel spomniti, ali je nakradel za pet ali deset milijonov, zato je kar dejal, da o tem nič ne ve.

MED LJUDMI

— Lojze, skrajni čas je, da si vzameš ženo.
— V redu, čigavo pa?

Ljubi svojega bližnjega in žena tvojega bližnjega bo ljubila tebe.

PA SE TO

Vprašanje za bistro glave: Ali je demokracija tudi v tem, da nekdo lahko zavrača demokracijo?

Mitja Jermol

A. Seveda; nepotrebno je, ker sva tako ali tako ugotovila, da je vse, kar je javno in kar je v zvezi z denarjem: ne-moralno... Mislim pa o Tribuni, da je bilo cinično zahtevati, naj preneha s kogentnostjo. Cinično, kljub moralni korektnosti (vendar izraženi na nekorekten način) zahtev. In cinično tudi zato, ker se je zahtevalo objavljati CASOVNO OMEJENIH INFORMACIJ, s katerimi se z njimi ne izraža toliko težnje pa zadovoljiti interesa javnosti (študentske javnosti) kot interesi individualnežev. Ako se lakonično izrazim: če bo vsak zase preskrbel, NE bojo vsi preskrbljeni, ker se vsi enostavno ne znajo ali ne morejo.

B. Vsekakor se oba strinjava z odpravo kogentnosti, dasi odprava ne bo drugače kakor kapljica v morje, vendar vseeno: tudi posameznik v množici mora paziti, čeprav je v njej kot zgubljen, da ni ne-moralen. Za moralnost pa je povrh še potrebna ne samo odprava kogentnosti, temveč je potrebno, da bralci sami prostovoljno list podpirajo. — Javna institucija pa podporo doseže ravno s kreativnostjo, se pravi s svojo koristnostjo (za javnost), z nedvomno koristnostjo... Seveda se moralnost ne reši s preprosto odpravo kogentnosti, tako da se denar dobiva popolnoma od drugod... Rešeni so samo žepki študentov...

A. ...in da bi bila moralnost rešena, je mogoče samo dvoje: ali da se študentje zavzamejo za svoj list in rečejo: denarno ga bomo sami podpirali; ali pa, da se list enostavno ukline.

B. Da. Vendar sem zelo skeptičen. Prvič je res, da množica nima nizke zavesti, kadar gre za njene osnovne interese, toda do neke meje pa je množica le apatična (in do tiste meje si niti noče pomagati) zaradi neznanne izboljšave, ki bi jo doseglja — zato sem skeptičen v zavzetost študentov; drugič in tretjič pa je res, da je dlakocepsko in cinično zahtevati od nekega lista breme, ki ga nobena druga javna institucija ne nosi; poleg tega pa nikogar ne-moralnost ne vznemirja...

A. Hja, veš: včasih človek bolj čuti kakor razume, da je kaj narobe...

B. Le da bi zmeraj čutili!... Sicer — šele zdaj sem pomislil: ves čas razpravlja o moralnosti, ki na JE lahko SPLOH NI. Poglej, kdo pa se je sploh spomnil na ne-moralnost? Nihče!

A. Če je moralnost samo fikcija, potem pa sva tako točno ugotovila, da je svet brez moralnosti, kar je najina najpomembnejša ugotovitev!

B. Takó. Takó. — Toda kako pa je potem z najinim primerom, z malopridnim otrokom in kaznijo. Kazen je vendar ne-moralna! Se pravi: je (ne-moralnost).

A. Tudi tu sva se zmotila: sploh ne gre za kakšno ne-moralnost, ampak za koristnost. Kazen sva le zaslino označila za ne-moralno, ker je (kazni) nekoristna. Kajti veš, kdor po otroku mlati, ne bo ločil zrno od plevla. In tudi iz drugega primera o kazni, ki jo izvršuje država, ti lahko povem isto: sodobna koncepcija o kaznih, ki jih izvršuje država, je, da se kazni kot kazni odpravijo, vendar ne zato, ker so ne-moralne, ampak zato, ker so brez koristi, in celo nasprotno: bolj škodijo kakor — koristijo...

Janez Mlakar